

KOUVOLAN SEURAKUNTAYHTYMÄN YMPÄRISTÖKATSELMUSRAPORTTI 2013

SISÄLLYS

1. Kirkon ympäristödiplomi

- 1.1. Miksi kirkon ympäristödiplomi?
- 1.2. Mitä se on?

2. Kouvolan seurakuntayhtymän ympäristödiplomi

3. Ympäristödiplomin hakuprosessi ja järjestelmän hallinta

- 3.1. Ympäristödiplomia valmisteleva työryhmä
- 3.2. Sisäinen ympäristökatselmus
- 3.3. Ympäristöohjelma
- 3.4. Seuranta
- 3.5. Johdon sitoutuminen
- 3.6. Ympäristövastaavan ja -työryhmän nimittäminen
- 3.7. Henkilöstön koulutus
- 3.8. Pisteet ja tarkistustaulukko
- 3.9. Auditointi
- 3.10. Diplomin uusiminen

PISTEET:

- 3.11. Tehtäväalueiden ympäristövastaavat
- 3.12. Lisäkoulutus
- 3.13. Viestintä
- 3.14. Oma väliauditointi
- 3.15. Muut toimenpiteet

4. Toiminta ja talous

- 4.1. Toiminta- ja taloussuunnitelma
- 4.2. Hankinnat
- 4.3. Vastuullinen sijoittaminen
- 4.4. Hiililaskuri

PISTEET:

- 4.5. Vastuulliset sijoitusrahastot
- 4.6. Lähetystyöhön ja kansainvälisen diakoniaan myönnettyjen varojen osuus verotuloista
- 4.7. Ympäristömerkityt tuotteet
- 4.8. Ympäristöindikaattorit
- 4.9. Hiilidioksidipäästöjen vähentämissuunnitelma ja kompensointi
- 4.10. Muut toimenpiteet

5. Ympäristökasvatus

- 5.1. Seurakunnalla on ympäristökasvatussuunnitelma
- 5.2. Ympäristöasiat sisältyvät seurakunnan jumalanpalveluselämään
- 5.3. Ympäristöasiat eri työmuodoissa

PISTEET:

- 5.4. Ympäristöaiheiset erityisjumalanpalvelukset

- 5.5. Erityiset ympäristötapahtumat
- 5.6. Hiljaisuudelle rauhoitetut paikat
- 5.7. Verkostoyhteistyö
- 5.8. Ympäristökasvatuksessa on otettu käyttöön välillisen vaikuttamisen menetelmät
- 5.9. Muut toimenpiteet

6. Jätehuolto

- 6.1. Jätehuoltoselvitys
- 6.2. Jätehuoltosuunnitelma
- 6.3. Hyötyjätteiden keräys
- 6.4. Vaaralliset jätteet ja vastuuhenkilön nimeäminen
- 6.5. Bio- ja puutarhajätteen käsittely
- 6.6. Kaatopaikkajätteen määrän seuranta
- 6.7. Hautakynntilät ja kukkalaitteet

PISTEET:

- 6.8. Hyötyjätteiden vapaaehtoinen keräys
- 6.9. Kertakäyttötuotteiden vähentäminen
- 6.10. Kaatopaikkajätteen väheneminen
- 6.11. Kompostointi
- 6.12. Hyötyjätepisteet hautausmaalla
- 6.13. Muut toimenpiteet

7. Siivous

- 7.1. Ympäristöselvitys
- 7.2. Hankintojen ympäristökriteerit

PISTEET:

- 7.3. Henkilökunnan koulutus
- 7.4. Haitallisista aineista luopuminen
- 7.5. Vaihtoehtoiset tuotteet
- 7.6. Muut toimenpiteet

8. Energia ja rakentaminen

- 8.1 Rakentamista ohjaava lainsäädäntö
- 8.2. Kulttuuriperinnön suojele
- 8.3. Uudis- ja korjausrakentamisen ympäristökriteerit
- 8.4. Energian ja veden kulutuksen seuranta
- 8.5. Energiakatselmus
- 8.6. Energiavastuuhenkilö
- 8.7. Neuvonta ja opastus

PISTEET:

- 8.8. Ekologinen rakentaminen
- 8.9. Säästötavoitteiden toteutuminen
- 8.10. Uusiutuva energia
- 8.11. Ympäristömerkitty energia
- 8.12. Energiansäästöviikko
- 8.13. Tilojen käyttöasteen tehostaminen

8.14. Muut toimenpiteet

9. Ruoka ja keittiöt

- 9.1. Ympäristöselvitys**
- 9.2. Ympäristömerkityt tuotteet**
- 9.3. Reilun kaupan tuotteet**
- 9.4. Ravintosuositukset**

PISTEET:

- 9.5. Lähituotteet**
- 9.6. Luomutuotteet**
- 9.7. Kasvisruoka**
- 9.8. Reilun kaupan pisteet**
- 9.9. Ympäristöpassi**
- 9.10. Muut toimenpiteet**

10. Toimistot

- 10.1. Ympäristöselvitys**
- 10.2. Energiansäästö**
- 10.3. Toimiston hankinnat**

PISTEET:

- 10.4. Uusiopaperi ja muut uusiotuotteet**
- 10.5. Paperin kulutuksen vähentäminen**
- 10.6. Green Office**
- 10.7. Muut toimenpiteet**

11. Hautausmaat ja viheralueet

- 11.1. Ympäristöselvitys**
- 11.2. Hoito-ohjeet ja koulutus**
- 11.3. Perennahoito**

PISTEET:

- 11.4. Hautausmaan kulttuurihistoriallisten arvojen inventointi**
- 11.5. Luonnonmukaisen hoidon alueet**
- 11.6. Perennat ja muut istutukset**
- 11.7. Haitallisista torjunta-aineista luopuminen**
- 11.8. Kasteluveden vähentäminen**
- 11.9. Vähäpäästöiset työkoneet**
- 11.10. Lajistokartoitukset**
- 11.11. Muut toimenpiteet**

12. Leiri- ja kurssikeskukset

- 12. 1. Ympäristöselvitys**
- 12.2. Ympäristöohjelma**
- 12.3. Jätevesien käsittely**
- 12.4. Luontoarvojen suojele**

PISTEET:

- 12.5. Pesäpöntöt ja luontopolut**
- 12.6. Vapaaehtoiset suojelukohteet**
- 12.7. Leirikeskukseen ympäristöohjeet**
- 12.8. Muut toimenpiteet**

13. Metsät

- 13.1. Metsälain ympäristönormien noudattaminen**
- 13.2. Luonnonsuojelulain noudattaminen**
- 13.3. Metsien sertifiointi**

PISTEET:

- 13.4. Osallistuva metsäsuunnittelu**
- 13.5. Vastuuhenkilöiden koulutus**
- 13.6. Luonnonmuistomerkin tai luonnonsuojelualueen perustaminen**
- 13.7. METSO-ohjelma**
- 13.8. Perintömetsä**
- 13.9. Metsien ja soiden ennallistaminen**
- 13.10. Kesähakkuiden lopettaminen**
- 13.11. Uhanalaisten lajien inventointi**
- 13.12. Erirakenteinen metsänhoito**
- 13.13. Muut toimenpiteet**

14. Liikenne

- 14.1. Liikenneselvitys**
- 14.2. Ajoneuvojen energiankulutus ja huolto**
- 14.3. Ympäristöominaisuudet hankinnoissa**
- 14.4. Polttoaineen valinta**

PISTEET:

- 14.5. Taloudellisen ajotavan koulutus**
- 14.6. Kimppakyydit ja yhteiskuljetukset**
- 14.7. Kävelyn, pyöräilyn ja julkisen liikenteen edistäminen**
- 14.8. Toimintojen logistiikan kehittäminen**
- 14.9. Vähäpäästöiset kulkuneuvot**
- 14.10. Muut toimenpiteet**

Liitteet: Kouvolan seurakuntayhtymän ympäristökatselmuksen pistetaulukko
Kouvolan seurakuntayhtymän ilmastolaskuri
Kouvolan seurakuntayhtymän ympäristökasvatussuunnitelma
Kouvolan seurakuntayhtymän ympäristöohjelma

Kannen kuva Milja Mäkinen 8 v

1. Kirkon ympäristödiplomi Kouvolan seurakuntayhtymässä

Ympäristökysymykset koskettavat hyvin käytännöllisesti ja kasvatuksellisesti Kouvolan seurakuntayhtymän toimintaa. Lisäksi lainsäädäntö edellyttää ympäristövaikutusten huomioonottamista niin rakentamisessa, kiinteistönhoidossa, jätehuollossa kuin metsän- ja viheralueiden hoidossakin. Ympäristövaikutusten huomioiminen onnistuu parhaiten kokonaisvaltaisen ympäristöjärjestelmän avulla, joka minimoi riskejä, ennakoii tulevia tilanteita ja tarjoaa työkaluja toimintojen jatkuvaan kehittämiseen. Kouvolan seurakuntayhtymä haluaa kantaa oman osansa ympäristövastuusta.

Kirkon ympäristödiplomi on kirkkohallituksen myöntämä todistus seurakunnalle, joka on sitoutunut kehittämään toimintaansa ympäristön kannalta jatkuvasti paremmaksi. Diplomin saa seurakunta, joka ottaa käyttöön kirkon toimintoja varten laaditun ympäristöjärjestelmän ja täyttää ympäristödiplomin kriteerit. Asian varmentaa tuomiokapitulin valtuuttama auditori. Ympäristödiplomin myöntää kirkkohallitus.

2. Kouvolan seurakuntayhtymän ympäristökatselmus

Kouvolan seurakuntayhtymässä on tehty tämä ympäristökatselmus vuoden 2012 aikana kirkon ympäristödiplomin haun valmistelutyöryhmän ja DI, maisemasuunnittelun hortonomi Eija Leskisen johdolla. Seurakuntayhtymän toiminnot tarkastettiin Kirkon ympäristödiplomin käsikirjan mukaisesti. Tässä katselmusraportissa on perustelut minimikriteereille ja pistekohdille. Kouvolan seurakuntayhtymä katsoo täyttävänsä asetetut minimikriteerit ja ansaitsevansa 222 pistettä. Tämän katselmusraportin lopussa on pisteytystaulukko. Raportin otsikointi noudattaa kirkon ympäristödiplomin käsikirjan otsikointia.

3. Ympäristödiplomin hakuprosessi ja järjestelmän hallinta

3.1. Ympäristödiplomia valmisteleva työryhmä

Kouvolan seurakuntayhtymän yhteinen kirkkoneuvosto päätti aloittaa kirkon ympäristödiplomin haun valmistelun kokouksessaan 30. syyskuuta 2010. Kirkkoneuvosto asetti kirkon ympäristödiplomin haun valmistelutyöryhmän ja nimitti sen jäseniksi seuraavat henkilöt:

Reijo Jukka, kiinteistöpäällikkö, työryhmän puheenjohtaja
Kurki Antti, hautustoimen päällikkö
Laine Soile, pääemäntä
Marttila Marko, Valkealan kirkkoherra
Rikala Tuula, yhteisen kirkkovaltuuston puheenjohtaja
Sahamies Arto, yhteisen kirkkovaltuuston jäsen
Sipponen Juhani, hankinta-asiamies

Työryhmän sihteerinä toimii hallintosihteeriksi Asta Saikkonen ja hänen poissa ollessaan toimistosihteeriksi Kirsi Valapuro.

3.2. Sisäinen ympäristökatselmus

Kirkon ympäristödiplomin haun valmistelutyöryhmä päätti kokouksessaan 13.9.2011 esittää yhteiselle kirkkoneuvostolle, että DI, maisemasuunnittelun hortonomi Eija Leskinen Heinolasta pyydetään laatimaan ympäristödiplomiin vaadittava ympäristökatselmus ja ympäristöohjelma.

Yhteinen kirkkoneuvosto hyväksyi kokouksessaan 27.10.2011 ympäristödiplomin haun valmistelutyöryhmän esityksen, että Eija Leskinen nimetään ympäristödiplomiin vaadittavan ympäristökatselmuksen ja sen pohjalta tehtävän ympäristöohjelman koordinaattoriksi.

3.3. Ympäristöohjelma

Kouvolan seurakuntayhtymän ympäristöohjelma on laadittu katselmuksessa ilmenneiden puutteiden korjaamiseksi ja edelleen ympäristöasioiden parantamiseksi vuosina 2014-2017. Ympäristöohjelmassa on esitetty selkeät tavoitteet Kirkon ympäristödiplomin käsikirjan 2012 kappalejaon mukaisesti. Toimenpiteille on nimetty vastuuhenkilö tai toimielin ja aikatulu. Osa toimenpiteistä on jatkuvia.

Ympäristöohjelma oli lausuntokierroksella paikallisseurakunnissa. Eija Leskinen esitteli kunkin seurakunnan työntekijäkokouksessa ympäristöohjelman ja henkilöstöllä oli mahdollisuus esittää toiveita ja muutosehdotuksia tilaisuudessa tai jälkeenpäin aina 15.5.2013 asti.

Ympäristöohjelman lausuntokierrospaikallisseurakuntien työntekijäkokouksissa pidettiin seuraavasti:

Valkealan seurakunta	3.4.2013
Anjalankosken seurakunta	18.4.2013
Kuusankosken seurakunta ja Jaalan kappeliseurakunta	24.4.2013
Kouvolan seurakunta	8.5.2013
Elimäen seurakunta	8.5.2013

3.4. Seuranta

Kouvolan seurakuntayhtymän kirkon ympäristödiplomin haun valmistelutyöryhmän sihteeri Kirsi Valapurokokosi ympäristöasioista luvun toimintakertomukseen vuodelta 2012. Jatkossa sen kokoa seurakuntayhtymän ympäristövastaava vuosittain. Työalojen ympäristöasiat ovat kootusti ympäristövastaavien Y-kansioissa seurakuntayhtymän intranetissä.

3.5. Johdon sitoutuminen

Kouvolan seurakuntayhtymä on laatinut strategian vuosille 2011-2020. Missiossa yhtenä kohtana todetaan, että 'Kouvolan seurakunnat ja seurakuntayhtymä jäsenineen kantavat vastuunsa luomakunnan hyvinvoinnista. Toiminnassaan yhteisö pitää esillä kaiken luodun pyhyyttä Jumalan luomassa maailmassa.' Yhtenä visiona on, että 'Seurakunnat ja seurakuntayhtymä osallistuu alueellaan ympäristön ja asukkaiden hyvinvointiin liittyviin asioihin.' Vuoden 2012 painopisteenä on ollut ympäristökysymykset. Hyväksyessään strategian Kouvolan seurakuntayhtymän johto on sitoutunut ympäristötyöhön.

Yhteinen kirkkoneuvosto hyväksyi ympäristöohjelman kokouksessaan 22.5.2013.

3.6. Ympäristövastaavan ja -työryhmän nimittäminen

Yhteinen kirkkoneuvosto valitsi ympäristövastaavan ja ympäristötyöryhmän kokouksessaan 22.5.2013. Kouvolan seurakuntayhtymän ympäristövastaavaksi nimettiin ylipuutarhuri Janne Saarinen ja ympäristötyöryhmäksi vuosille 2013-2017 seuraavat henkilöt:

Janne Saarinen pj. (hautaus toimi)

Eila Katajisto (lapsityö)

Stiina Porvali (diakoniatyö)

Ari Roiha (nuorisotyö)

Eija Murto (jumalanpalvelustyö)

Terhi Paukku (musiikkityö)

Susanna Roitto (aikuis-, evankelioimis- ja lähetystyö)

Laura Blom (Ulla-Maija Hiltunen vs.) (viestintä)

Jari Kokkonen (kiinteistöt)

Sanna Ahtiainen (Marja-Leena Okkasij.)(keittiöt sekä leiri- ja kurssikeskukset)

Kirsi Valapuro (yleishallinto)
Matti Mustikkamaa (työryhmän jäsen)
MarkeHeijala (luottamushenkilö).

3.7. Henkilöstön koulutus

Ympäristödiplomin hakuprosessista kerrottiin koko yhtymän yhteisessä työntekijäpäivässä tammikuussa 2012 ja ympäristötyön etenemisestä yhteisessä työntekijäpäivässä tammikuussa 2013. Ympäristöasiat ovat olleet esillä yhtymän internetsivuilla, jossa on julkaistu kuukausittain ympäristövinkki vuoden 2012 aikana. Teemaviikkojen ja tempauksien yhteydessä henkilöstölle on lähetetty sähköpostitiedote. Lisäksi ympäristödiplomiasioista on kerrottu yhteisen kirkkoneuvoston ja -valtuuston kokouksissa sekä yhtymän johtotiimissä. Ympäristöohjelma esiteltiin paikallisseurakuntien työntekijäkokouksissa kevään 2013 aikana.

3.8. Pisteet ja tarkistustaulukko

Sisäisen ympäristökatselmuksen perusteella on kartoitettu ympäristödiplomiin vaadittavat minimikriteerit ja laskettu srky:n ehdottamat lisäpisteet.

3.9. Auditointi

Yhteinen kirkkoneuvosto päätti kokouksessaan 22.5.2013 pyytää auditointia Mikkelin hiippakunnan tuomiokapitulista syksyllä 2013. Kouvolan seurakuntayhtymän ympäristöjärjestelmä auditointiin 14.-15.10.2013.

3.10. Diplomin uusiminen

Diplomi uusiminen on ajankohtaista vuonna 2017.

PISTEET:

3.11. Tehtäväalueiden ympäristövastaavat

Kouvolan seurakuntayhtymän eri työaloille on valittu ympäristövastaavat seuraavasti:
Ahtiainen Sanna, keittiöiden, leiri- ja kurssikeskusten ympäristövastaava (sijaisena Marja-Leena Okka)
Blom Laura, viestinnän ympäristövastaava
Katajisto Eila, lapsityön ympäristövastaava
Kokkonen Jari, kiinteistöjen ympäristövastaava
Paukku Terhi, musiikkityön ympäristövastaava
Porvali Stiina, diakoniatyön ympäristövastaava
Roitto Susanna, aikuis-, evankelioimis- ja lähetystyön ympäristövastaava
Saarinen Janne, hautaus-toimen ympäristövastaava (sijaisena Terhi Marjamäki)
Roiha Ari, nuorisotyön ympäristövastaava
Valapuro Kirsi, yleishallinnon ympäristövastaava
Eija Murto, jumalanpalveluselämän ympäristövastaava

3.12. Lisäkoulutus

Yhtymän kiinteistöpäällikkö Jukka Reijo ja pääemäntä Soile Laine ovat osallistuneet kirkkohallituksen järjestämille Kirkon ympäristödiplomin auditointien ja seurakuntien ympäristövastaavien neuvottelupäiville Porkkalan Räfsössä syksyllä 2011. Jukka Reijo ja Soile Laine osallistuivat Kirkon ympäristöpäiville Oulussa syksyllä 2012.

Helmikuussa 2013 järjestettiin koko henkilöstölle tutustumiskäynti Kymenlaakson Jäte Oy:n jätteenkäsittelylaitokselle. Vierailulla kävi neljä ryhmää, yhteensä noin 80 työntekijää ja luottamushenkilöä.

3.13. Viestintä

Ympäristöasiat ovat näkyneet kattavasti eri medioissa Kouvolan alueella:

- Kouvolan ev.lut. seurakunnat kantavat kortensa Earth Hour -ilmastotalkoisiin, 23.3.2012, tiedotejuttu
- Kouvolan seurakunnat mukana Earth Hour-ilmastotalkoissa, Elimäen Sanomat 28.3.2012
- Seurakunnan kiinteistöissäkin valot sammuvat (Earth Hour), Keskilaakso 29.3.2012
- Seurakunnat mukana Suomi puhtaaksi -tempauksessa, 4.5.2012, tiedotejuttu
- Yhtymä ekokelpoiseksi, Risteys 29.5.2012, aukeaman teemajuttu seurakuntalehdessä

3.14. Oma väliauditointi

Oma väliauditointi on ajankohtainen vuonna 2015.

3.15. Muut toimenpiteet

Henkilöstölle järjestettiin ympäristöasennekysely tammi-maaliskuussa 2012. Vastausprosentti oli noin 40. Ympäristöasennekyselyssä ehdotettuja toimenpide-ehdotuksia hyödynnettiin ympäristöohjelman laadinnassa.

Ympäristöasiat eri medioissa Kouvolan alueella:

- Reilun kaupan viikko, 18.10.2012 tiedotejuttu
- Kynttiläjäte kuormittaa hautausmaita, Risteys 23.10.2012, teemajuttu seurakuntalehdessä
- Reilun kaupan tittelin suosio kasvaa Suomessakin, ”Kymenlaaksossa Kouvolan seurakunnat ovat ensimmäisiä, jotka hakevat titteliä.” Yle.fi 22.10.2012
- Kouvola pyrkii Reilun kaupan seurakunnaksi, Kouvolan Sanomat 23.10.2012
- Kouvolasta Reilun kaupan seurakuntayhtymä, Keskilaakso 23.10.2012
- Kouvola Reilun kaupan seurakuntayhtymäksi, PK-lehti 24.10.2012
- Reilun kaupan tuotteita suositaan Anjalankosken seurakunnassa, Keskilaakso 13.11.2012
- Kaikki Kouvolan seurakunnat Reiluja, 20.11.2012, tiedotejuttu
- Seurakunnista kaikki Reiluja, PK-lehti 21.11.2012
- Reiluja seurakuntia Kouvolassa, Risteys 27.11.2012
- Puhjonrannassa palvellaan reilusti, Risteys 27.11.2012
- Seurakunnat ovat virallisesti reiluja, Valkealan Sanomat 5.12.2012

4. Toiminta ja talous

4.1. Toiminta- ja taloussuunnitelma

Kouvolan seurakuntayhtymän yhteisen kirkkoneuvoston 15.12.2011 vahvistamassa ’Toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2012-2014’ on mainittu keskeisenä strategian mukaisena painopistealueena suunnittelukaudella ympäristökysymykset ja -arvot.

Taloussuunnitelmassa on tili 050991 Ympäristödiplomi ja sinne on budjetoitu diplomin hakemisesta aiheutuvat kustannukset vuosille 2012 ja 2013.

Asetettujen ympäristötavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa.

4.2. Hankinnat

Kouvolan seurakuntayhtymän hankintasääntö on päivitetty ja hyväksytty yhteisen kirkkoneuvoston kokouksessa 21.2.2013. Hankintasäännössä sanotaan mm.: 'Hankinnat tulee toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, tarkoituksenmukaisesti ja suunnitelmallisesti sekä mahdollisimman tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ympäristöasiat huomioiden.' sekä tarjouspyynnön osalta: 'Hankinnan sisältö, hankittavien tavaroiden ja palvelujen määrä ja erityisominaisuudet samoin kuin rakennustyön tekninen sisältö tulee määrittellä mahdollisimman tarkasti ottaen huomioon myös tuotteiden ja palvelujen aiheuttama ympäristökuormitus.'

4.3. Vastuullinen sijoittaminen

Seurakuntayhtymä noudattaa kirkon vastuullisen sijoittamisen periaatteita ja huomioi vastuullisen sijoittamisen kriteerit jo tarjouspyyntövaiheessa. Yhtymä tekee yhteistyötä vastuullisiin sijoituskäytäntöihin sitoutuneiden omaisuudenhoitajien kanssa.

4.4. Hiililaskuri

Kouvolan seurakuntayhtymässä on otettu käyttöön Kirkon ilmastolaskuri. Yhtymä sai toimia pilottina hiilijalanjäljen laskennassa Kirkon ympäristöpäivillä Oulussa elokuussa 2012. Kouvolan seurakuntayhtymän hiilijalanjälki vuodelta 2011 oli 3655 tonnia hiilidioksidia (CO₂) eli 51 kg CO₂ seurakuntalaista kohti ja vuonna 2012 lukema oli 3443 tonnia CO₂ eli 49 kg CO₂ seurakuntalaista kohti.

PISTEET:

4.5. Vastuulliset sijoitusrahastot

Kouvolan seurakuntayhtymän rahastoista (srky:n rahastot ja hautainhoitorahasto yhteensä) on sijoitettu 44,83 % vastuullisiin sijoitusrahastoihin seuraavasti (vuonna 2011):

Srky:n sijoitusrahastot:	Vastuullisten sijoitusten osuus:
SEB-Gyllenberg	30,53 %
ÅlandsbankenCashManager	49,39 %
Talletustilit	0 %
Hautainhoitorahaston sijoitukset:	
Seligson &Co	22,68 %
Muut sijoitukset	37,39 %

4.6. Lähetystyöhön ja kansainvälisen diakoniaan myönnettyjen varojen osuus verotuloista

Tilinpäätöstietojen mukaan vuonna 2011 1,84 % verotuloista on ohjattu lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan.

4.7. Ympäristömerkityt tuotteet

Kouvolan seurakuntayhtymässä käytetään jonkin verran ympäristömerkittyjä tuotteita. Tarkoitus on, että ympäristöohjelmakaudella 2014-2017 ympäristömerkittyjen aineiden osuutta kasvatetaan.

Ympäristömerkittyjä tuotteita on tällä hetkellä käytössä seuraavasti:

- Kopiopaperi (Joutsen)
- Kirjekuoret (FCS-sertifikaatti)
- Yleispuhdistusaine (UnidropSensitive)

- Lattiapintojen puhdistus- ja hoitoaineet (Step 123 All, Step 123 Power, Step 123 Fix)
- ATK-laitteet toimitetaan leasing-sopimuksilla ja sekä koneilla että näytöillä on ENERGY STAR® - hyväksyntä sekä EPEAT® Gold -rekisteröidyt BFR-/PVC-vapaat materiaalit
- Lindströmin käsipyyherullat.

4.8. Ympäristöindikaattorit

Ei asetettuja ympäristöindikaattoreita.

4.9. Hiilidioksidipäästöjen vähentämissuunnitelma ja kompensointi

Kouvolan seurakuntayhtymässä ei tehdä työmatkoja lentäen.

4.10. Muut toimenpiteet

Kouvolan srky:n diakonia ottaa vastaan lahjoituksina vaatteita, astioita ja kodintavaroita ja jakaa ne tarvitseville. Lisäksi annetaan maksusitoumuksia kirpputorille vaatteiden ja kodintavaroiden ostamiseen. Annetaan myös opastusta ja kannustusta ympäristöystävälliseen liikkumiseen, ruoanvalmistukseen, siivoukseen ja muihin kotitöihin sekä vapaa-ajan viettoon. Kaikkia koneita ei aina osteta vaan hankitaan niitä leasing-sopimuksella (esim. kopiokoneita, postimaksukoneita ja puhelimia).

5. Ympäristökasvatus

5.1. Seurakunnalla on ympäristökasvatussuunnitelma

Valkealan kirkkoherra Marko Marttila ja toiminnallisen puolen ympäristövastaavat ovat laatineet Kouvolan seurakuntayhtymälle ympäristökasvatussuunnitelman. Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vastuullisen ja ympäristönäkökohdat huomioivan elämäntavan aikaansaaminen. Ympäristökasvatus ei ole seurakunnan muusta toiminnasta erillinen saareke vaan läpäisyperiaatteella se on luontevalla tavalla läsnä seurakunnan kaikissa työmuodoissa. Ympäristökasvatus on läsnä kaikenikäisten seurakuntalaisten kohtaamisessa.

5.2. Ympäristöasiat sisältyvät seurakunnan jumalanpalveluselämään

Viikoittaisissa jumalanpalveluksissa tuodaan esille asioita luomakunnasta sekä ihmiselle annetusta perustehtävästä viljellä ja varjella. Monissa saarnoissa käytetyissä raamatun teksteissä viitataan Jumalan luomistyöhön. Päivän lukukappale- ja evankeliumitekstien lisäksi käytetään myös psalmitekstejä, joista monissa puhutaan Jumalan ja luomakunnan suhteesta. Esirukouksessa pyydetään Jumalan varjelusta koko luomakunnalle. Voidaan erityisesti rukoilla esimerkiksi sadon puolesta. Ehtoollisrukouksessa tuodaan esille Jumalan teot elämän antajana.

Luomakunnan sunnuntai sisältyy seurakuntien jumalanpalvelussuunnitelmaan. Sitä vietetään touko- lokakuussa seurakunnalle sopivimman ajankohdan mukaan. Esimerkiksi Elimäen seurakunta vietti luomakunnan sunnuntaita juhannusviikonlopun sunnuntaina. Tuolloin jumalanpalvelus toteutettiin perinteiseen tapaan luontojumalanpalveluksena Mustilan Arboretumissa. Teksteinä käytettiin luomakunnan sunnuntain tekstejä ja virsinä luomiseen liittyviä virsiä.

5.3. Ympäristöasiat eri työmuodoissa

Jumalanpalveluselämän, nuoriso- ja rippikoulutyön lisäksi ympäristöasiat ovat kattavasti esillä eri työmuodoissa, kuten lapsi-, varhaisnuoriso-, aikuis- ja lähetystyössä sekä diakoniassa ja musiikkityössä, mikä ilmenee Kouvolan seurakuntayhtymän ympäristökasvatussuunnitelmasta.

PISTEET:**5.4. Ympäristöaiheiset erityisjumalanpalvelukset**

Monessa Kouvolan seurakuntayhtymän alueen seurakunnassa vietetään luontojumalanpalveluksia ja metsäkirkkoja, kuten joulurauhan julistus. Kylvön siunaaminen (toukosiunaus) ja sadonkorjuun kiitosjuhla ovat perinteitä, joita monessa maalaisseurakunnassa toteutetaan. Leipäsunnuntain erilaisia toteuttamistapoja sovelletaan myös kaupunkiseurakunnissa.

5.5. Erityiset ympäristötapahtumat

Kouvolan seurakuntayhtymän alueella järjestetään ympäristötapahtumia seuraavasti:

- Earth Hour 30.3.2012 ja 23.3.2013, jatkossa vuosittain
- Suomi puhtaaksi päivässä 10.5.2012, jatkossa vuosittain
- Haravointitalkoot keväisin osalla hautausmaista
- Hautausmaajuhlat kesäisin osalla hautausmaista
- Energiansäästöviikko 2012, jatkossa vuosittain
- Reilun kaupan viikko 2012, jatkossa vuosittain

Esimerkkinä ympäristötapahtumasta Earth Hour 2013-tempauksessa Kouvolan seurakuntayhtymä sammutti kaukovalvonnan piiriin kuuluvien kiinteistöjen ulkovalot. Myös Kouvolan Keskuskirkon risti pimeni tunniksi. Tempauksesta ilmoitettiin rovastikunnan Risteys-lehdessä, Risteyksen Facebook-sivuilla, mediatiedotteessa ja seurakuntayhtymän kotisivuilla. Lisäksi Kouvolan Sanomat mainitsivat seurakunnan omassa artikkelissaan.

5.6. Hiljaisuudelle rauhoitetut paikat

Ei hiljaisuudelle rauhoitettuja luontokohteita.

5.7. Verkostoyhteistyö

Jo kymmenettä kertaa järjestettävä Viranomaiset Manskilla tapahtuma jalkauttaa eri viranomaistahot ja järjestöt Kouvolan kävelykatu Manskille. Tapahtuman aikana he esittelevät toimintaansa kävelykadulla, jossa kävijöillä on mahdollisuus tutustua eri tahoihin ja esittää kysymyksiä eri alojen asiantuntijoille. Tapahtuman tarkoituksena on tuoda viranomaisten ja järjestöjen toiminta lähelle ihmistä. Tapahtuma on varsin laaja, näkyvä ja vuosittainen. Seurakunnan osastolla tarjottiin Reilun Kaupan kahvia, josta kerrottiin asiakkaille kyltein. Ympäristödiplomihanke oli esillä ja aiheesta tehtiin haastattelu koko tapahtuman kulttavaksi.

Kouvolan alueen seurakunnat tekevät aktiivista yhteistyötä paikallisten koulujen kanssa. Seurakuntien edustajat ovat tervetulleita pitämään päivänavauksia peruskouluihin ja lukioihin. Usein tehdään yhteistyötä myös erilaisten teemapäivien ja tempausten merkeissä. Koululaisten retkipäiviä tai leirikouluja järjestetään usein keväiseen aikaan seurakuntien leirikeskuksissa, joiden maastossa on tavallisesti luontopolku tai muu ympäristöaiheinen rastirata.

Koulujen ohella tärkeä yhteistyökumppani seurakunnille on partio etenkin varhaisnuoriso- ja nuorisotyön saralla. Seurakuntien alueilla toimii useita partiolippukuntia, joita seurakunnat osaltaan budjettivaroin tukevat. Partioaatteen perusasioihin kuuluu liikkuminen luonnossa ja nuoret oppivat sekä tuntemaan että kunnioittamaan luontoa. Leireillään partiolaiset usein hyödyntävät seurakuntien leiri- ja kurssikeskuksia sekä niiden lähimaastoja.

Kouvola on merkittävä varuskuntakaupunki, sillä Valkealan alueella sijaitsevat sekä Karjalan Prikaati että Utin Jääkärirykmentti. Varusmiesten koulutukseen kuuluu ympäristökasvatusta. Esimerkiksi metsäleireillä ollaan hyvin tarkkoja siitä, että luontoon ei jää sinne kuulumatonta rojua. Kasarmielämässä puolestaan tulee jätteiden lajittelu tutuksi. Seurakunnat ja varuskuntien kirkollinen työ tekevät vuosittain säännöllistä yhteistyötä. Seurakunnan edustajia vierailee varuskunnissa ja varusmiehiä kouluttajineen osallistuu toisinaan hartaustilaisuuksiin seurakunnan tiloissa.

Kouvolan ruokapankki toimii yhteistyössä Kouvolan kaupungin, Työttömien yhdistysten ja Korttelikotiyhdistyksen kanssa. Ruokapankin kautta ruokakaupat ja leipomot lahjoittavat ylimääräisiä tuotteita jaettavaksi vähävaraisille (vähentävät samalla biojätteen määrää).

Alunperin luontokevään avaukseksi tarkoitettussa järjestöjen "Ihan pihalla"-tapahtumassa on myös seurakunta mukana joka kevät. Vuonna 2012 jaettiin luontoaiheista tietoutta ja lapset saivat veistellä kaarnalaivoja, joihin purjeiksi laitettiin paperit, joissa oli erilaisia luontoon liittyviä raamatuntekstejä.

5.8. Ympäristökasvatuksessa on otettu käyttöön välillisen vaikuttamisen menetelmät

Julkisen ympäristöviestinnän tavoitteena on viestiä ajankohtaisesti ja mielenkiintoisesti Kouvolan seurakuntayhtymän ja paikallisseurakuntien ympäristötavoitteista sekä ekotapahtumista. Alkuvaiheessa seurakuntalaisille ja muille Kouvolan alueen asukkaille kerrottiin, mikä on Kirkon ympäristödiplomi ja miksi Kouvolan seurakuntayhtymä ja seurakunnat tavoittelevat sitä. Tärkeimmät julkisen viestinnän välineet ovat seurakuntalehti Risteys, kotisivut www.kouvolanseurakunnat.fi ja tiedotteet medialle.

Ympäristövastaavat välittävät viestiä yhtymän ja seurakuntien ympäristöasioista työalansa toiminnan sekä esimerkiksi sosiaalisen median kautta. Yhtymän ja seurakuntien yhteiset ekotapahtumat välittävät myös julkisuuteen viestin ympäristövastuunsa tuntevasta yhteisöstä.

Kouvolan seurakuntayhtymän internetsivuilla julkaistiin kuukausittain ympäristövinkki vuoden 2012 ajan:

Kesäkuun 2012 ympäristövinkki: Monivuotinen kukka kaunistaa haudan

Heinäkuun 2012 ympäristövinkki: Biojäte muuttuu kompostimullaksi

Elokuun 2012 ympäristövinkki: Kerro ympäristöasioista

Syyskuun 2012 ympäristövinkki: Kouvolan seurakuntayhtymän hiilijalanjäljen koko on selvitetty

Lokakuun 2012 ympäristövinkki: Reilu kauppa

Marraskuun 2012 ympäristövinkki: Kouvolan seurakunnista Reiluja - reilujen tuotteiden maistajaisia

Joulukuun 2012 ympäristövinkki: Erilainen ja eettinen joululahja

5.9. Muut toimenpiteet

Työmuotojen ympäristövastaaville on luotu yhtymän intranetin Y-asemalle ympäristökansiot, johon kerätään kaikki vuoden varrella tapahtuneet ympäristöasiat. Sieltä asiat on helppo kerätä toimintakertomukseen ja seuraavaan diplomihakukierrokseen.

Diakoniatyö:

- Äiti Teresa-peittokerho (osa langoista lahjoituksina, osa neuleista purkamalla, käytetyistä lakanoista siderullia sairaaloihin Intiaan ja Mongoliaan)
- Varttikerho (myyjäistuotteita luonnon- ja kierrätysmateriaaleista)

Jumalanpalveluselämä:

- Elimäen seurakunnan rippileirien jumalanpalveluksissa käytettiin alttarin koristeena luonnonkukkia ja -kasveja.
- Elimäen kirkossa ja siunauskappelissa käytettiin juhannuksen aikaan alttarikukkina luonnonkukkia.

- Jaalassa "Hiljaisuuden polku" pihakoivikossa. Lauluja tekstien ja pohdiskelujen väliin esitti Tuula Hakkarainen kitarasäestyksellä.

Ympäristöviestintäsuunnitelma:

Suunnitelma löytyy kansioista Y: Ympäristöasiat >Ympäristöasioiden vastuualueet työaloittain >Viestintä Suunnitelmaan voi jokainen ympäristövastaava täydentää vastuualueensaekotapahtumat, joihin srk:t ja yhtymä osallistuvat, henkilöstön ympäristötapahtumat sekä tarvittavat viestintätoimenpiteet.

Sähköisesti; kotisivut, internet, kirkkoverkko:

- Ympäristödiplomi kotisivuilla:www.kouvolanseurakunnat.fi/ymparisto
- Y-kansioiden hyödyntäminen: henkilöstön tietopankki ympäristöasioista
- IT-aluekeskuksen intranetin hyödyntäminen sisäisessä viestinnässä > ekologinen näkökulma tietohallinnossa, esim. laitteiden käytön ja huollon eko-ohjeistus
- SOME: seurakuntien ja yhtymän Facebook-ryhmien hyödyntäminen > mitä kukin ympäristövastaava voi tehdä? Seurakuntalehti Risteys Facebookissa: huomioidaan ympäristövinkit ja ympäristötapahtumat.

Sisäisen viestinnän tavoite:

1. Jakaa henkilöstölle tietoa
2. Murtaa muutosvastarinta
3. Innostaa

Valmistelutyöryhmän kokouksista ympäristöuutiset henkilöstölle sähköpostitse.

- Oleellimmat valmistelussa olevat asiat tiiviiksi ja mielenkiintoiseksi uutiseksi, mukaan uutiseen voidaan liittää ympäristövinkki
- Mainostetaan henkilöstölle, mistä saa lisätietoa hankkeesta
- Vuorot valmistelutyöryhmän jäsenille ympäristöuutisen laadintaan (viestintä tekee uutiset, valmisteluun ja ideointiin osallistuvat ympäristötyöryhmän jäsenet)

Miten ympäristövastaavat saavat kaikki oman vastuualueensa tapahtumatiedot koottua?

- Periaate tiedonkeruulle:Työntekijä, joka tilastoi seurakunnan/yhtymän järjestämän tapahtuman, arkistoi myös tapahtuman ympäristökansioon tai lähettää tapahtumatiedot omalle ympäristövastaavalleen
- Koonti Y: Ympäristöasiat > Ympäristöasioiden vastuualueet työaloittain> jokaiselle ympäristövastaavalle on oma kansio. Kansiota voi käyttää sekä oman työalan ekotiedon koontiin että jakamiseen oman vastuualueesi henkilöstölle (kaikilla on lukuoikeus kansioon, ympäristövastaavilla myös muokkausoikeus)

Miten ympäristövastaava voi viedä viestiä ympäristöasioista omalla työalallaan?

- Hyödynnä luontevat tilaisuudet kertoa ympäristöasioista: tiimipalaverit, kokoukset, suunnittelupäivät, kohtaamiset, kahvikeskustelut
- Voit tarvittaessa välittää tietoa ja materiaalia Y-kansioiden välityksellä, emaililla, ympäristöviestein työalaa koskevista ajankohtaisista ympäristöasioista
- Kirje- ja tiedotepohja ympäristöviestintään löytyy: Y:Ympäristöasiat>Ympäristöasioiden vastuualueet työaloittain>Viestintä

Aikataulu 2013:

Tammikuu

- ympäristöohjelman laadinta alkaa

Helmikuu

- ympäristöohjelmaa laaditaan
- Ekopaasto alkaa tuhkakeskiviikosta 13.2. pääsiäiseen, www.ekopaasto.fi

Maaliskuu

- Earth Hour la 30.3.
- Paastonaika päättyy pääsiäiseen (31.3. ja 1.4.) – voiko ekopaasto jatkua elämäntapana?

Huhtikuu

- Suomi puhtaaksi –talkoopäivä toukokuussa

Toukokuu

- mahdolliset haravointitalkoot (Elimäki ja Jaala), hautaus- ja puistopalvelut
- Luomakunnan sunnuntai jonakin touko-lokakuun sunnuntaina, sakasti.evl.fi
- Risteyksen kevätnumero ympäristöteemalla

Kesäkuu

- Ympäristöohjelman julkistaminen

Elokuu

- syksyn haravointitalkoot (Anjalankoski)

Syyskuu

- tavoitekuukausi järjestää auditointi yhtymässä> tiedote, tiedotustilaisuus

Lokakuu

- syksyn haravointitalkoot
- Reilun kaupan viikko, viikko 43, www.reilunkaupanviikko.fi

Marraskuu

- tiedottaminen hautakenttilöistä ennen pyhäinpäivää

Joulukuu

- kirkkohallituksen täysistunto> diplomien myöntäminen?

6. Jätehuolto

6.1. Jätehuoltoselvitys

Kouvolan seurakuntayhtymässä noudatetaan Kymenlaakson ja Lapinjärven jätehuoltomääräyksiä. Ne on laadittu Kymenlaakson Jäte Oy:n osakaskuntien yhteisessä työryhmässä ja tulivat voimaan 1.1.2011. Kymenlaakson alueella osa loppujätteestä (ent. kaatopaikkajäte) toimitetaan polttoaineksi Kotkan Korkeakosken Hyötyvoimalaan. Siksi erilliselle energiajätekeräykselle ei kaikilla kiinteistöillä ole tarvetta. Seurakuntayhtymällä on kymmeniä kiinteistöjä ja niiden jätehuoltojärjestelyt vaihtelevat suuresti. Seuraavaan taulukkoon on kerätty tietoja yhtymän seurakuntien kiinteistöiltä.

Kiinteistö	Jätehuoltovastaava	Loppujätteen tyhjentää	Jäteastioiden koot ja määrät	Jätteiden lisälajittelu
Elimäen hautausmaa	Raila Rantala	Koneurakointi Mäkelä Toni Oy	loppujäte 600l ja 4x 240l +tiedot alla	kompostijäte, pahvi, keräyskartonki
Napan hautausmaa	Raila Rantala	Koneurakointi Mäkelä Toni Oy	loppujäte 2x 240l +tiedot alla	kompostijäte, pahvi, keräyskartonki
Kouvolan keskuskirkko	Ylivahtimestari Irma Miettinen, suntio/vahtimestari	Kymenlaakson Jäte Oy	loppujäte 600l	keräyspaperi, pahvi, lasi, lamput, paristot ja metalli

Kouvolan SRK-keskus	Vahtimestari	Kymenlaakson Jäte Oy	loppujäte 2x 600l, pahvi 600l paperi 600l	pahvi, keräyspaperi, patterit, metalli, lasi
Ahoristin kerhotilat	Vahtimestari Liisa Tarvainen	Kymenlaakson Jäte Oy	loppujäte 600l	
Niinirannan toimintakeskus	Vahtimestari	Kymenlaakson Jäte Oy	loppujäte 3x600l, pahvi, paperi 600l, biojäte 240l	keräyspaperi, pahvi
Tuohikotin ja Vuohijärven kirkko	Suntio Leila Laari	Kymenlaakson Jäte Oy	loppujäte 600l	
Inkeröisten seurakuntatalo		Jätehuolto Parkkinen	loppujäte 2x 600l	pahvi, metalli, patterit
Sarkolan SRK-koti	Vahtimestari	Kymenlaakson Jäte Oy	loppujäte 600l, pahvi 600l	keräyspaperi, pahvi, lasi, patterit
EskolanmäenSRK-koti	Vahtimestari	Kymenlaakson Jäte Oy	loppujäte 600l	pahvi, keräyspaperi, patterit, lasi
MielakanSRK-koti	Vahtimestari	Kymenlaakson Jäte Oy	loppujäte 600l, biojäte 240l	keräyspaperi, pahvi
Käpylän kirkko	Vahtimestari	Kymenlaakson Jäte Oy	loppujäte 600l	keräyspaperi, pahvi, lasi, patterit
Ummeljoen kyläkirkko	Vahtimestari	Jätehuolto Parkkinen	loppujäte 2x 600l	keräyspaperi, pahvi, patterit
AnjalanSRK-talo	Vahtimestari	Jätehuolto Parkkinen	loppujäte 600l	keräyspaperi, pahvi, patterit
Hukala, Valkeala	Työnjohtaja tai erityisammattimies	loppujäte Kymenlaakson Jäte Oy, etukuormauskontit Lassila & Tikanoja	loppujäte 5x600l ja 6x 600l +tiedot alla	energiajäte
Kirkonmaa, Valkeala	Työnjohtaja tai erityisammattimies	sekajäte Kymenlaakson Jäte Oy, etukuormauskontit Lassila & Tikanoja	loppujäte 5x600l, +katso alta	energiajäte
Lehdokki, Kouvola	Vahtimestari	Kymenlaakson Jäte Oy	loppujäte 600l, pahvi 600l, biojäte 240l	keräyspaperi, pahvi, lasi, patterit
Tuohikotti	Suntio	Lassila & Tikanoja	loppujäte 2x600l	
Voikkaan kirkko	Jaakko Nikamaa(suntio)	Puhdistusliike Jokimäki	loppujäte 600l	keräyspaperi, pahvi, kartonki, metalli, lasi, patterit
Kuusankosken SRK-keskus	Matti Mustikkamaa (talonmies)	Puhdistusliike Jokimäki ja Kymenlaakson Jäte Oy	loppujäte 2x 600l, energiajäte 3x600l, metalli ja lasi 70l, tuhottavat paperit 3x 240l biojäte 240l	keräyspaperi, pahvi, kartonki, metalli, lasi, patterit, tuhottavat paperit
Tähteen SRK-koti	Heli Grönroos (vahtimestari)	Puhdistusliike Jokimäki	loppujäte 600l	pahvi, keräyspaperi, lasi,metalli, patterit
Markankylän SRK-koti	Heli Grönroos (vahtimestari)	Puhdistusliike Jokimäki	loppujäte 600l	pahvi, keräyspaperi, metalli, lasi, patterit
KymintehtaanSRK-talo	Anne Tiainen (vahtimestari)	Puhdistusliike Jokimäki	loppujäte 600l	pahvi, keräyspaperi, lasi, patterit
Pääkirkko Kuusankoski	Pentti Paljakka (vahtimestari)	Puhdistusliike Jokimäki	loppujäte 240l	pahvi, keräyspaperi, metalli, lasi, patterit
Jaalan kirkko	Juha Tanska	Kymenlaakson Jäte Oy	loppujäte 600l	

	(Suntio)			
Jaalan pappila	Juha Tanska (Suntio)	Kymenlaakson Jäte Oy	loppujäte 600l	pahvi, kartonki, keräyspaperi
Jaalan kesäkoti	Juha Tanska (Suntio)	Kymenlaakson Jäte Oy	loppujäte 600l	energiajäte, keräyspaperi, tuhottavat paperit
Uusi hautausmaa Kuusankoski	Ylipuutarhuri ja kausityönjohtaja	Puhdistusliike Jokimäki	loppujäte 20x600l, loppujäte 3x240l, energiajäte 600l ja 240l, maatuvat 23x240l	
Vanha hautausmaa Kuusankoski	Ylipuutarhuri ja kausityönjohtaja	Puhdistusliike Jokimäki	loppujäte 7x 600l ja 4x240l, energiajäte 600l ja 240l, maatuva jäte 11x 240l	energiajäte, keräyspaperi, tuhottavat paperit
Vanha hautausmaa Kouvola	Kausityönjohtaja	Lassila & Tikanoja	loppujäte 8x600l ja 2xetukuormauskontti, energiajäte 8x600l ja etukuormauskontti 8xmaatuva jäte	energiajäte, metalli
Lepolan hautausmaa	Kausityönjohtaja	Lassila & Tikanoja	loppujäte 7x600l ja 2xetukuormaus-kontti, energiajäte 7x600l ja 2xetukuormauskontti, 7xmaatuva jäte	energiajäte, metalli

Jätehuoltoselvitys hautausmaiden osalta:

Anjalankoski

Pienet keräily-astiat tyhjenetään isoon pikakonttiin tai 600 l roskiksiin omana työnä. Jäteastiat tyhjenetään jätehuoltoyrityksen toimesta kesäkautena kerran viikossa, talvikautena kerran kahdessa viikossa. Kontti tyhjenetään jätehuoltoyrityksen toimesta, tyhjennys tilataan tarvittaessa.

Elimäki

Hautausmaiden porteilla on isot luukulliset umpilavat ja varastojen läheisyydessä avolavat, joihin pienemmät keräilyastiat tyhjenetään omana työnä. Lavojen täytyttyä tyhjennys tilataan urakoitsijalta.

Kuusankoski ja Jaala

Astiat tarkistetaan viikoittain ja täysistä ilmoitetaan jätehuoltoyritykselle, joka tyhjentää astiat. Astiat on numeroitu.

Kouvola

Keräily-astiat tyhjenetään isoon konttiin omana työnä. Kontti tyhjenetään jätehuoltoyrityksen toimesta, joka tilataan tarvittaessa.

Valkeala

Valkealan Hukalassa ja Kirkkomaalla on pieniä (n. 600 l) sekajäteasioita, jotka tyhjenetään urakoitsijan toimesta. Tilataan tarvittaessa. Kummallakin hautausmaalla on sekä energiajäte- että kaatopaikka-etukuormauskontit (4 m³), jotka urakoitsija tyhjentää tarvittaessa. Hukalassa on pieniä, omia roskiksia, jotka tyhjenetään omana työnä hautausmaan takaosassa olevalle alueelle avokasaan. Sieltä urakoitsija vie roskat kaatopaikalle noin kerran vuodessa.

Muu käytettävä jätehuoltokalusto hautausmailla:

- Traktorin siirtokontit: Hautaustoimen käytössä on traktorin siirtokontteja. Kontteja käytetään mm.

biojätteen keräykseen ja kuljetukseen.

- Kuorma-auton siirtolavat: Kuorma-auton siirtolavoja käytetään kaatopaikkajätteen keräykseen ja kuljetukseen kevätsiivouksessa. Palvelu tilataan urakoitsijalta.

6.2. Jätehuoltosuunnitelma

Jätehuoltokustannuksiin kuluu vuoden mittaan paljon rahaa. Varsinkin hautausmailla loppujäteastiat täyttyvät turhaan, sillä monet omaiset eivät joko osaa tai viitsi lajitella jätteitä. Ei auta vaikka sekajäteastian vieressä olisi maatuville jätteille oma astiansa, kierrätykseen kelpaamaton jäte löytää silti harvinaisen usein tiensä maatuviin astiaan ja toisin päin. Yhtymän Risteys-lehdessä julkaistaan keväällä juttu kierrätyksestä, jossa muistutetaan lajittelun tärkeydestä.

Tulevaisuudessa jätevastaava tarkkailee roska-astioiden tyhjennysvälejä ja tilaa tyhjennyksen vasta, kun astia on mahdollisimman täynnä. Näin säästyään turhilta tyhjennyksiltä ja säästetään maksuissa.

Henkilökunnalle on järjestetty mahdollisuus tutustua Kymenlaakson Jäte Oy:n jätekeskuksen toimintaan helmikuussa 2013. Retkellä sai hyödyllistä tietoa jätteiden kierrätyksestä ja käsittelystä.

Jätehuoltokyselyn perusteella monien kiinteistöjen jätevastaavat toivoivat työpaikalleen mahdollisuutta biojätteen keräykseen. Sekajätettä tulisi huomattavasti vähemmän, jos biojäte kerättäisiin erikseen. Lisäksi loppujäteastian tyhjennysväli pitenisi, kun pilaantuvat jätteet olisivat eri astiassa.

Hautausmailla tulee järjestää lajittelumahdollisuus biojätteelle. Joillakin hautausmailla asia on kunnossa, joillakin astiat vain loppujätettä varten.

Vuoden 2013 aikana työpisteisiin järjestetään jäteastiat loppujätteen lisäksi paperille ja taukotiloihin jäteastiat metallille, lasille ja kartongille.

6.3. Hyötyjätteiden keräys

Hyötyjätteiden keräys kiinteistöillä eritelty taulukossa kohdassa 6.1.

6.4. Vaaralliset jätteet ja vastuuhenkilön nimeäminen

Vaarallisten jätteiden vastuuhenkilöksi on nimetty hautaustoimen päällikkö Antti Kurki. Vaaralliset jätteet kirjataan jatkossa kullakin kiinteistöllä.

Seurakuntayhtymän kiinteistöistä keräytyvät vaaralliset jätteet ovat pääasiassa loisteputkia. Hautausmailta taas tulee myös jonkun verran jäteöljyjä. Pienemmiltä kiinteistöiltä vaaralliset jätteet kuljetetaan esimerkiksi lähimpään seurakuntakeskukseen, josta viedään kerralla isompi erä jäteasemalle. Käytännöt vaihtelevat seurakunnittain.

Kouvola

Vaarallisille jätteille on kaksi säilytyspaikkaa ennen Ahlmannintien jäteasemalle vientiä, toinen Lepolan hautausmaalla jätehuoneessa, josta rakennuspuolen miehet huolehtivat jätteet kierrätykseen. Toinen säilytyspaikka on seurakuntakeskuksessa.

Kuusankoski

Loisteputket säilytetään seurakuntakeskuksen sähköhuoneessa, josta kuljetetaan aikanaan Ahlmannintien jäteasemalle. Jäteöljyt toimitetaan kanistereihin Kuusankosken uudelle hautausmaalle. Vastuuhenkilönä toimii vahtimestari Matti Mustikkamaa.

Valkeala

Vaaralliset jätteet kuljetetaan väliaikaiseen säilytykseen seurakuntakeskuksen kolmosautotalliin. Vahtimestarit seuraavat tilannetta ja tarvittaessa ilmoittavat tyhjennystarpeesta joko Salmisen Arille tai Nuttusen Pirjolle. Loisteputkien lisäksi kerääntyy pieniä määriä lattiavahoja ja klooripitoisia aineita.

Anjalankoski

Vaarallisia jätteitä ovat vain loisteputket ja muut lamput, joita säilytetään seurakuntakeskuksen lämmönjakohuoneessa. Huoltomiehet huolehtivat lamppujen kuljetuksesta Ahlmannintien jäteasemalle. Hautausmaan vaarallisten jätteiden kierrätyksestä huolehtii seurakuntapuutarhuri Teija Marjamäki.

Elimäki

Vaarallisia jätteitä ei paljon keräänny, pääasiassa vain loisteputket, jotka säilytetään seurakuntakeskuksen sähköhuoneessa, josta seurakuntapuutarhuri Raila Rantala kuljettaa ne jäteasemalle. Hautausmaalta kerääntyvä jäteöljy säilytetään kanistereissa, jotka viedään tarvittaessa Keltakankaan jäteasemalle.

Jaala

Lamput säilytetään kirkon alakerrassa ennen kierrätykseen kuljetusta.

6.5. Bio- ja puutarhajätteen käsittely

Biojäteastiat ja kompostointi hautausmailla:

- Kuusankoski, Jaala, Elimäki ja Kouvola: Tyhjennystarve tarkistetaan viikoittain. Tyhjennys suoritetaan omana työnä. Biojäte toimitetaan kompostialueelle kompostoitavaksi.
- Anjalankoskella ei ole biojäteastioita.
- Joidenkin hautausmaiden vieressä tai hautausmaalla on alue, jolla puutarhajäte kompostoidaan.

Bio- ja puutarhajätteen käsittely muissa kiinteistöissä:

Vain harvoilla kiinteistöillä on oma komposti puutarhajätteelle. Joissakin kiinteistöissä kerätään haravointi- ja muu puutarhajäte pihan perälle kasaan, kun taas toisten pihalla on siirrettävät kontit puutarhajätettä varten. Melkein kaikilta kiinteistöiltä puutarhajäte kuljetetaan hautausmaan työntekijöiden toimesta hautausmaiden kompostialueille.

6.6. Kaatopaikkajätteen määrän seuranta

Vuonna 2012 seurakuntayhtymältä kului jätehuoltokustannuksiin lähes 50 000 €. Summassa on mukana loppujätteen lisäksi kaikki muutkin jätehuoltoon kuuluvat osat, kuten likakaivon tyhjennykset. Jätehuoltoyrityksiltä on pyydetty jätteenkuljetusraportit vuodelta 2012. Siitä huolimatta loppujätteen määrää on vaikea arvioida useista jätteenkuljetusyhtiöistä, kirjavista käytännöistä ja raporteista johtuen. Tarkkaa lukua loppujätteen määrästä on ollut lähes mahdoton saada. Tilanne on paranemassa, kun Kymenlaakson Jäte Oy keskittää jätetyhjennyspalvelujaan. Tärkeintä olisi kiinnittää huomiota siihen, että roska-astiat olisivat mahdollisimman täynnä ja tiiviisti täytetty tyhjennettäessä, näin säästettäisiin tyhjennyskuluissa.

6.7. Hautakynntilät ja kukkalaitteet

Osassa seurakuntia on vaihdettu jouluna sankarihaudoille laitettavat kynntilät patterikäyttöisiin kynntilöihin. Kynntilät pidetään päällä vain joulun, joten yhdet patterit riittävät pitkään. Muitakin kynntilöitä on vaihdettu ledeihin. Hautakynntiläjäteongelmasta on tiedotettu mediassa (mm. 'Kynntiläjäte kuormittaa hautausmaita', Risteys 23.10.2012, teemajuttu seurakuntalehdessä).

Kukkalaitemäärät ovat vähentyneet saattoväen pienentyessä, yhden kukan siunausten ja kynttiläsiunausten lisääntyessä.

PISTEET:

6.8. Hyötyjätteiden vapaaehtoinen keräys

Kunnan jätehuoltomääräyksiin kuuluvien jätejakeiden lisäksi kiinteistöissä lajitellaan hyötyjätteinä biojätettä, keräyspaperia, pahvia, lasia, metallia, vaarallisia jätteitä (loisteputket, paristot) ja SER-romua silloinkin kun määrä ei ylitä jätehuoltomääräysten asettamia rajoja, ks. taulukko 6.1.

6.9. Kertakäyttötuotteiden vähentäminen

Kertakäyttö- ja yksittäispakattujen tuotteiden käyttöä on vähennetty keittiöissä ja leirikeskuksissa seuraavasti:

- annossokereita ei käytetä (irtosokeri ja irtopalasokeri kilon pakkauksissa)
- annoskavikermää ei käytetä (yleensä 1 litran purkit, itsepalvelukahveilla joskus 2 dl purkki)
- annosketsuppia ei käytetä (ketsuppipullot täytetään ämpäreistä)
- muitakaan annosmausteita ei käytetä
- pieniä maito- ja mehutetroja ei käytetä ruokajuomana
- kertakäyttöastioiden käyttö on vähennetty minimiin (poikkeuksena ulkoruokailut, yksittäiset tilaisuudet)
- ladattavia pattereita on käytössä
- osa paperipyyheautomaateista korvataan pyyherullilla.

Seurakuntayhtymä tilaa hoitohaudoille istutettavat kukat Koivulan Puutarhalta. Kukkapurkit ja muoviset laatikot otetaan talteen ja puutarha noutaa ne istutusten jälkeen uudelleenkäyttöä varten.

6.10. Kaatopaikkajätteen väheneminen

Kaatopaikkajätteen määrää seurataan jatkossa vuosittain. Pyydetään vuosittain erikseen raportit jätemääristä seuraavilta toimijoilta (vuoden 2012 tilanne):

- Kymenlaakson Jäte Oy, 05-7443400, asiakasnumero 9292 (vaaka + kuljetus)
- Lassila & Tikanoja, Kouvola, 010 6366060
- Koneurakointi Mäkelä Toni Oy, 050-3006909, info@mtkoneurakointi.fi
- Jätehuolto Parkkinen, 05-3656303
- Puhdistusliike Jokimäki, 05-3888040

6.11. Kompostointi

Hautausmailla Kouvolassa ja Valkealassa kompostimultaa valmistetaan seuraavasti:

Biojäteastiat tyhjennetään omana työnä kompostiin, joskus joudutaan tyhjentämään kaatopaikkajätteisiin johtuen ihmisten tekemästä lajitteluvirheestä. Kompostikasaa täytetään jatkuvasti nurmikon leikkuujätteellä, kitkemisestä ym. työstä tulleella jätteellä, syksyllä lehdillä. Väliin laitetaan vanhaa kompostia maatumisen varmistamiseksi. Kompostikasvoja on useita eri maatumisvaiheessa olevia, niitä käännetään muutamia kertoja kesässä. Lepolassa kuivina kesinä kasoja kastellaan. Valmis, kompostoitunut jäte sekoitetaan omana työnä seulakauhalla turpeen/saven/vanhan mullan kanssa sekaisin, jolloin se on valmista käytettäväksi. Valmis multa käytetään viheralueisiin, perenna- ja pensasistutuksiin sekä nurmikon tekoon.

Leirikeskuksista Pytynlahdessa on biokompostori, Tolkkilassa kesäisin kerätään biojäte lämpökompostoriin.

6.12. Hyötyjättepisteet hautausmaalla

Omaisille on järjestetty osalla hautausmaista energiajätteen ja biojätteen lajittelumahdollisuus loppupaikkajätteen lisäksi.

6.13. Muut toimenpiteet

- Roskapussien käyttöä on vähennetty, roskakorit tyhjennetään keräyssäkkeihin.
- Kahvipusseja kerätään ja ne laitetaan kiertoon.
- Mehukanisterit menevät kiertoon.
- Muoviämpärit menevät kiertoon, kiisseliämpäreinä, roskisämpäreinä.
- Muoviastiat (dynot) ja irtokarkkilaatikot käytetään keittiöissä säilytykseen.
- Perennojen käytön lisääminen vähentää kesäkukkapurkkien määrää.
- Suurimmissä kiinteistöissä on siirrytty kankaisiin, tiukat ympäristökriteerit täyttyviin Lindströmin käsipyherulliin:
Kouvolan keskuskirkko
Kouvolan seurakuntakeskus
Kuusankosken seurakuntakeskus
Elimäen seurakuntakeskus
Valkealan seurakuntakeskus
Tolkkilan kartano
Puhjonrannan leirikeskus
Niinirannan leirikeskus
Pytylnahden leirikeskus

7. Siivous

7.1. Ympäristöselvitys

Ylivahtimestari Irma Miettinen on laatinut kesäkuussa 2012 siivouksen ympäristöselvityksen.

Siivouksessa käytettävät aineet:

- Yleispuhdistus: STEPP 3 ALL, UnidropSensitive
- Saniteettitilat: Plano Sanilin, Plano Acido
- Lattiat: Unidrop Sensitive, Step 123 Power, STEP 1 Lino Off (vahanpoisto), STEP 2 Matt (vaha), STEP123 FIX (hoito)
- Ikkunat: Fairy, PlanoHandy
- Koneastianpesu: TP PRO
- Siivouspyykki: Serto, BioLuvil
- Hopean puhdistus: SilverQuick

Aineita käytetään ohjeistuksen mukaan noin 2 millilitraa/puoli litraa vettä, jolloin seos on valmista suihkutettavaa siivousainetta. Menekki on oikein annosteltuna hyvin pientä. Aineet on päivitetty siivousmitoitusten yhteydessä ja ylimääräiset aineet on poistettu.

Kaikki puhdistusaineet ovat Astmaliiton hyväksymiä ja ne säilytetään lukitussa siivouskomerossa. Siivouskomoissa on siellä säilytettävien puhdistusaineiden käyttöturvatiedotteet. Vanhentuneet siivousaineet viedään jäteasemalle vaarallisiin jätteisiin.

Kymmenellä siivoojalla on laitoshuoltajan tutkinto. Koulutukseen kuuluu siivouksen ympäristövaikutuksiin perehdyttäminen. Olemme yhteistyössä Ammattiopiston kanssa, oppisopimuskoulutusta on lähes koko ajan, uusinta tieto-taitoa saadaan myös harjoittelijoilta.

7.2. Hankintojen ympäristökriteerit

Siivoustoimen hankintoja ohjaa srky:n hankintasääntö. Siten kaikissa siivoustoimen hankinnoissa yhtenä kriteerinä on tuotteiden ympäristöystävällisyys. Ostopalveluna hankitun liinapyykin toimittajalta on ympäristöselvitys.

Erityisiä siivoustoimen hankintakriteereitä ovat mm.:

- Hankitaan siivouuskärryjä, joissa tarpeeksi laajat lajittelumahdollisuudet
- Klooripitoisia desinfiointi- ja valkaisuaineita ei käytetä, lukuunottamatta klooripohjaisia eritetahrojen poistoaineita
- Hankitaan puhdistusainetiivisteitä aina kuin mahdollista

PISTEET:

7.3. Henkilökunnan koulutus

Laitoshuoltajan tutkinto on noin kolmanneksella henkilöstöstä eli 10 henkilöllä, siivousmitoituksen yhteydessä on uusien välineiden ja aineiden käyttöönottokoulutus. Työntekijät mentoroivat työvereitaan, 1-3 päivää pääseurakuntatalossa tutkinnon suorittajan opissa. Myös suntion koulutukseen kuuluu siivoustyö.

7.4. Haitallisista aineista luopuminen

Vahanpoistoaineita käytetään kolmannes edellisiin vuosiin verrattuna. Klooripitoiset aineet on poistettu. Pyykkipulveri on fosfaatiton. Vedenpehmentysaineita EDTA ja NTA:ta ei tuotteissa ole.

7.5. Vaihtoehtoiset tuotteet

Siivous suoritetaan kuiva-nihkeä pyyhinnällä. Mikroliinat nihkeytetään koko siivouskierron määrä kerrallaan, samoin lattiamopit. Siivousliinat ja mopit pestään koneellisesti. Vettä ei käytetä ylläpitosiivouksessa. Tahranpoistoon kiinteiltä pinnoilta käytetään ihmesientä, ilman mitään pesuainetta. Etikkaa hajunpoistoon ja pyykin raikastamiseen.

7.6. Muut toimenpiteet

Toimistojen siivousväliä on pidennetty ja ne siivotaan vain kerran viikossa.

8. Energia ja rakentaminen

8.1 Rakentamista ohjaava lainsäädäntö

Kouvola seurakuntayhtymän maankäytön suunnittelussa ja kiinteistönpidossa noudatetaan maankäyttö- ja rakennuslain säädöksiä, kirkkolakia ja muuta lainsäädäntöä, kuten metsälakia, vesilakia, terveydensuojelulakia, ympäristönsuojelulakia, luonnonsuojelulakia ja lakia rakennusperinnön suojelemisesta.

8.2. Kulttuuriperinnön suojelu

Kouvolan seurakuntayhtymässä huolehditaan suojeltujen kirkollisten rakennusten ylläpidosta ja hoidosta sekä korjaus-, konservointi- ja restaurointitoiminnasta museoviraston ja kirkkohallituksen ohjeiden mukaisesti. Seurakuntayhtymän irtaimisto, joka ylittää sovitun hankintarajan, kirjataan irtaimistoluetteloon. Kirkoissa olevista arvoesineistä ja niiden tarkoituksenmukaisesta käytöstä ja hoidosta vastaavat suntiot, joilla on ammattitutkinto. Tässä tutkimuksessa on yhtenä osana esineistön hoito.

8.3. Uudis- ja korjausrakentamisen ympäristökriteerit

Kaikissa tulevilla korjausrakentamiskohteissa kiinnitetään huomiota energiatehokkuuteen, samoin jatkossa jokavuotisella kiinteistökierröksellä kiinnitetään erityisesti huomiota energiatalouden parantamiseen. Kiinteistöjen lvi-korjausten yhteydessä siirrytään öljyn ja sähkön käytöstä kestäväen kehityksen mukaisiin energiamuotoihin. Uudisrakentamisessa huomioidaan ympäristöystävälliset ja energiatehokkaat ratkaisut.

8.4. Energian ja veden kulutuksen seuranta

Käytössä on Haahtela-yhtiöiden seurantaohjelma, johon kulutuslukemat kirjataan kuukausitasolla. Osasta sähkömittareita tieto kulkee suoraan myyjäyhtiöiltä ko. järjestelmään.

8.5. Energiakatselmus

Kouvolan seurakuntayhtymä tulee teettämään energiakatselmuksen kiinteistöstrategian luokkaan 1 ja 2 kuuluvissa kiinteistöissä. Kiinteistöt valitaan energiankulutuksen mukaan. Energiakatselmuksen teetetään ulkopuolisella konsultilla. Työ kilpailutetaan vuoden 2014 alussa.

Katselmuksen aloitetaan seuraavan aikataulun mukaisesti:

Vuosi 2014   Kouvolan seurakuntakeskus ja Valkealan seurakuntakeskus

Vuosi 2015   Puhjonrannan kurssikeskus ja Jaalan kirkko.

8.6. Energiavastuhenkilö

Kouvolan seurakuntayhtymän energiavastaavaksi on nimetty Jari Kokkonen.

8.7. Neuvonta ja opastus

Kouvolan seurakuntayhtymällä on yhteinen automaatiolaitteiden päivytystä tekevä henkilö Kotkan ja Haminan kanssa, hän ohjeistaa vahtimestareita paikalla käydessään. Lisäksi talon sisäinen opastus.

PISTEET:

8.8. Ekologinen rakentaminen

Yhteinen kirkkovaltuusto hyväksyi 11.10.2012 Kouvolan Vanhan hautausmaan uuden huoltorakennuksen pääpiirustukset ja kustannusarvion. Energiamuodoksi tulee maalämpö ja rakenteissa otetaan huomioon energiatehokkuus ja ympäristöarvot.

Inkeröisten seurakuntatalo liitettiin maakaasuun vuoden 2012 loppuun mennessä (aikaisemmin ollut öljylämmitys).

Kinno Oy on tutkinut uusiutuviin energianlähteisiin siirtymistä. Jaalan kirkon osalta lopputulema oli, että maalämpö olisi edullisin vaihtoehto. Investointirahat tähän on budjetoitu viisivuotissuunnitelmassa vuodelle 2014.

8.9. Säästötavoitteiden toteutuminen

Automaation säätö ja muutkin toimet ovat saaneet laskua esim. Kouvolan seurakuntatalossa. Energiankulutusta seurataan jatkossa tarkemmin.

8.10. Uusiutuva energia

KSS Energian sähkötuotosta on 22,5 % uusiutuvilla energiamuodoilla tuotettua. Kaukolämmön tuotannosta 70 % toteutetaan uusiutuvilla energiamuodoilla. Yhteensä uusiutuvien osuus on noin 50 %.

8.11. Ympäristömerkitty energia

Ei ympäristömerkittyä sähköä.

8.12. Energiansäästöviikko

Kouvolan seurakuntayhtymä osallistuu energiansäästöviikkoon vuosittain.

Energiansäästöviikolla 8.-14.10.2012 asennettiin toimistoihin energiansäästöä kertovat huoneentaulut:

- Sammuta valot aina, kun tila jää yli 10 minuutiksi tyhjilleen
- Hyödynnä päivänvalo
- Nimeä valokatkaisimet – vain tarvittavat valot syttyvät ja sammuvat
- Aktivoi ja säädä energiansäästöasetukset atk-laitteissa, esimerkiksi lepotilaan meno
- Sammuta sähkölaitteet, kun niitä ei tarvita – sammuta myös valmiusvirrat
- Kulje työmatkat kimpakyydeillä tai julkisilla kulkuneuvoilla
- Suosi portaita hissien sijaan
- Tuuleta nopeasti ristivedolla
- Sulje sälekaihtimet ja verhot yöksi lämmityskaudella, mutta älä peitä termostaattia tai patteria
- Kopioi ja tulosta kaksipuolisesti ja useampi sivu samalle arkille
- Vältä turhaa kopiointia
- Keskitä kopioinnit ja tulostukset – sähkönkulutus kasvaa joka kerta, kun kone lämpenee lepotilasta aktiivitilaan

Lisäksi energiansäästövinkkejä annettiin henkilöstötiedotteella.

8.13. Tilojen käyttöasteen tehostaminen

Tilojenkäytön tehostamismahdollisuuksien selvittämistä varten on perustettu työryhmä. Työryhmän ohjeiden mukaan kiinteistöpalvelut ovat siirtyneet Kouvolasta Kuusankosken seurakuntakeskukseen ja tilalle muuttaa keskusrekisteri. Keskusrekisterin toiminnot keskitetään Kouvolaan.

Yhteistyötä Kouvolan kaupungin kanssa on tehostettu mm. Niinirannan leirikeskukseen ja Mielakan seurakuntatalon vuokraamisella päiväkotikäyttöön.

8.14. Muut toimenpiteet

-Uudet sähkönkulutusmittarit mahdollistavat sähkön reaaliaikaisen seurannan, lukuja seuraa laitostestari Ari Salminen ja rakentamispäällikkö Jari Kokkonen.

- Yhteinen kirkkoneuvosto teki syksyllä 2011 päätöksen tilojen lämpötilan pudottamisesta yhdellä asteella.
- Anjalankoskella pidetään kirkot kiinni kylmimpänä vuodenaikana.
- Naakkayhdyskunta pesii lähes kaikissa kirkoissa.

9. Ruoka ja keittiöt

9.1. Ympäristöselvitys

Elimäen, Valkealan, Kuusankosken ja Kouvolan seurakuntakeskuksessa tehdään ruokalistat ja ruokatilaukset asiakkaiden toiveiden pohjalta.

Hukkaan menevien elintarvikkeiden vähentämiseen tähdätään ennakoilmoittautumisilla; ruokamäärät tehdään ruokailijoiden määrän mukaan. Lasten ja aikuisten määrä huomioidaan. Ruokahävikki on erittäin pientä.

Jätejakeista metalli, pahvi, lasi lajitellaan normaalien kunnan jätehuoltomääräyksiin kuuluvien jätejakeiden lisäksi.

Kouvolan seurakuntayhtymän keittiöiden ja taukotilojen koneet (yhteensä 457 kpl, 74 eri tilassa) on inventoituja luettelossa mainitaan laitteet ja niiden iät, jonka perusteella voidaan päätellä energiankulutusta. Suurin osa laitekannasta on 2000-luvulta, joten niiden energiankulutuksen voidaan olettaa olevan pienempi kuin vanhempien laitteiden. Jokaisessa keittiössä on loisteputkivalaisimet.

Laitekannan ikä:

- 1960-luvun koneita (1 kpl) 0,2 %
- 1970-luvun koneita (5 kpl) 1,1 %
- 1980-luvun koneita (61 kpl) 13,3 %
- 1990-luvun koneita (80 kpl) 17,5 %
- 2000-luvun koneita (312 kpl) 68,3 %.

9.2. Ympäristömerkityt tuotteet

Ympäristömerkityt tuotteita suositaan aina kun se on mahdollista.

9.3. Reilun kaupan tuotteet

Reilun kaupan tuotteista vakituisesti käytössä ovat: kahvi, tee, sokeri, hunaja, siirappi. Muita tuotteita sesongin mukaan.

9.4. Ravintosuositukset

Joukkoruokailussa noudatetaan valtion ravitsemusneuvottelukunnan laatimia ravitsemussuosituksia.

PISTEET:

9.5. Lähituotteet

Kananmunat ovat lähituottaja Puurin Kanalan. Perunat ovat myös lähellä tuotettuja. Samoin osa marjoista ja sienistä sekä raparperit ovat lähiruokaa.

9.6. Luomutuotteet

Leirikeskukset käyttävät mahdollisuuksien mukaan luomua. Säännöllisesti Puhjonrannan kurssikeskuksessa on käytössä luomuhiutaleet sekä osa jogurteista ja mehuista on luomua.

9.7. Kasvisruoka

- Kasvisruokaa on tarjolla vain pyydättäessä, koska ruoan valmistus ei säännöllistä.
- Leireillä on yksi kasvisruokapäivä viikossa.
- Kokoustarjoilulistalta voi valita pasteijan sijasta voileivän (myös ruis-), jossa salaattia kurkkua, paprikkaa, tomaattia.
- Kouvolan seurakunnan keittiö pyrkii käyttämään aina kotimaisia kasviksia, jos niitä on saatavilla.
- Kouvolan srky ei ole tuoretuotteiden osalta mukana Kouvolan hankintarenkaassa huonon kotimaisuusasteen vuoksi.
- Asiakkaat voivat tilata erilaisia salaatteja tai kokonaan salaattipöydän tilaisuuksiinsa.

9.8. Reilun kaupan pisteet

Kouvolassa evankelis-luterilaiset seurakunnat sekä seurakuntayhtymä ovat Reilun kaupan tukijoita. Reilun kaupan seurakunta -arvonimi on 22. lokakuuta 2012 Anjalankosken, Elimäen, Kouvolan, Kuusankosken ja Valkealan paikallisseurakunnille sekä Kouvolan seurakuntayhtymälle. Kouvolan seurakuntien myötä Reilun kaupan seurakunnan arvonimi on Suomessa tällä hetkellä myönnetty 97 seurakunnalle. Reilun kaupan edistäminen liittyy myös ympäristöasioiden parempaan huomioimiseen koko Kouvolan seurakuntayhtymässä. Reilun kaupan kriteerit kattavat niin viljelijälle tai työntekijälle maksettavan korvauksen, työntekijöiden oikeudet, työolot kuin ympäristönkin.

9.9. Ympäristöpassi

Ympäristöpassin ovat suorittaneet seuraavat henkilöt:

Liisa Haimi, Sanna Ahtiainen, Marja-Leena Okka ja Erja Gröönroos.

9.10. Muut toimenpiteet

Kahvipusseja kerätään ja ne laitetaan kiertoon askartelu- ja käsityötarpeiksi.

Mehukanisterit menevät kiertoon.

Muoviämpärit - kiertoon, kiisseliämpäreinä, roskisämpäreinä.

Muoviastiat - dynoja ja irtokarkkilaatikoita käytetään keittiöissä säilytykseen.

Elimäen seurakunta osallistui Lähiruokamessuille 8.-9.9.2012 pitämällä tapahtumassa kahviota ja lapsiparkkia.

10. Toimistot

10.1. Ympäristöselvitys

Toimistolaitteiden energiankulutus 60 000 kWh vuodessa.

Paperinkulutus

- 1600 rsi valkoinen kopiopaperi, NordicEcolabel ja EU Ecolabel-merkittyjä
- 40 rsi värillinen kopiopaperi

Hankinnat; ympäristömerkitetyt tuotteet aina, kun mahdollista. Postimaksukoneita ja puhelimia hankitaan leasing-sopimuksilla. Seurakuntayhtymän ATK-laitteet toimitetaan leasing-sopimuksilla ja sekä koneilla että näytöillä on ENERGY STAR® -hyväksyntä sekä EPEAT® Gold -rekisteröidyt BFR-/PVC-vapaat materiaalit.

Suurimmat jätelajit toimistoissa: Jätepaperia (tuhottavaksi 3,5 m³, säilytetty, paperinkeräykseen tai hävitetty 2,0 m³) sekä kopiokoneiden ja tulostimien tyhjentyneitä värikasetteja ja täyttyneitä hukkavärikaukaloita.

10.2. Energiansäästö

Energiansäästöohjeet annettu toimistotyöntekijöille sähköisesti joulukuussa 2012:

- valokatkaisimien nimeäminen/merkitseminen tarvittaessa, jotta osataan sytyttää tai sammuttaa oikeat valot
- päivänvalon hyödyntäminen
- valojen sammuttaminen aina kun tila jää tyhjilleen yli 10 minuutiksi
- sähkölaitteiden (tietokoneet, videotykit, tulostimet, näytöt ja muut atk-laitteet, video- ja äänentoistolaitteet, kahvinkeitin) sammuttaminen silloin kun niitä ei tarvita, myös valmiusvirtojen sammuttaminen
- energiansäästöasetusten aktivoiminen ja säätäminen atk-laitteissa (esim. tietokoneiden ja tulostimien lepotilat)
- turhan kopioinnin ja tulostuksen välttäminen
- kopioiminen ja tulostaminen kaksipuolisesti ja useampi sivu samalle arkille
- kopiotöiden ja tulostuksen keskittäminen: sähkönkulutus kasvaa joka kerta, kun kone lämpenee lepotilasta aktiivitilaan
- yhteisten ja monitoimilaitteiden suosiminen henkilökohtaisten tulostimien tai erillisten kopiokoneiden sijaan (tuleva tulostinympäristön kehittämishanke tukee tätä ajatusta, YKN 23.5.2012)
- tuuletetaan tarvittaessa nopeasti ristivedolla, ei pidetä lämmityskaudella ikkunoita jatkuvasti raollaan
- lämpötilan säätäminen kohtuulliselle tasolle n. 20 asteeseen
- sälekaihtimien ja verhojen sulkeminen yöksi lämmityskaudella, mutta älä peitä verhoilla termostaattia tai patteria
- suositetaan portaita hissien sijaan

Toimistojen energiansäästöön ohjaavat huoneentaulut asennettu toimistoihin energiansäästöviikolla 2012 (kohta 8.12).

10.3. Toimiston hankinnat

Kouvolan seurakuntayhtymän hankintasääntö on päivitetty ja hyväksytty yhteisen kirkkoneuvoston kokouksessa 21.2.2013.

Postimaksukoneita ja puhelimia hankitaan leasing-sopimuksilla. Seurakuntayhtymän ATK-laitteet toimitetaan leasing-sopimuksilla ja sekä koneilla että näytöillä on ENERGY STAR® -hyväksyntä sekä EPEAT® Gold -rekisteröidyt BFR-/PVC-vapaat materiaalit.

PISTEET:

10.4. Uusiopaperi ja muut uusiotuotteet

Kirjekuoret ovat uusiopaperia.

10.5. Paperin kulutuksen vähentäminen

Kirjekuoria käytetään vähemmän, johto- ja toimikuntien kokouspapereita lähetetään sähköpostin välityksellä, asiakirjat kopioidaan suoraan kokoukseen, muutamissa kokouksissa asialista näytetään videotykillä paperin sijaan.

10.6. Green Office

Ei ole haettu Green Office-tunnusta.

10.7. Muut toimenpiteet

Sisäilmatyöryhmä vaalii tilojen sisäilman vaateita ja parannuksia tehdään tarpeen mukaan. Toimistoissa on viherkasveja parantamassa huoneilmaa ja viihtyvyyttä.

Tulostusympäristön kokonaispalveluun siirtyminen (YKN päätös 23.5.2012). Tulostusympäristön kokonaispalvelua kuvataan seuraavasti:

‘Hankinta toteutetaan puitejärjestelynä yhden toimittajan kanssa, joka tarkoittaa sitä, että tilaaja ei sitoudu tiettyjen määrien tilaamiseen vaan määrät ja niistä maksettavat korvaukset määräytyvät tulostusympäristön kehitystyön tuloksena. Kohteena on Kouvolan seurakuntayhtymän tulostusympäristön hoitaminen kokonaispalveluna siltä osin, mihin kirkkoverkko ulottuu. Kirkkoverkko on toimipisteet yhdistävä turvallinen tietoliikenneverkko. Tulostusympäristöön sisältyvät kopiokoneet, verkkotulostimet, monitoimilaitteet ja tarpeelliset ohjelmistot laitteiden hallinnoimiseksi verkon kautta. Osa monitoimilaitteista toimii myös faxeina ja skannereina. Toimittaja lunastaa asiakkaalta olemassa olevan laitekannan ja voi liittää ne soveltuvin osin tulostusympäristöön. Toimittaja suunnittelee asiakkaan tulostusympäristön asiakkaan muuttuvia tulostustarpeita vastaavaksi. Toimittaja sijoittaa asiakkaan tulostustarpeeseen nähden sopivat ja ajanmukaiset laitteet kohteisiin, jotka määritellään toimittajan ja asiakkaan kanssa yhdessä. Kouvolan seurakuntayhtymä hakee kirkon ympäristödiplomia vuonna 2013. Tämä merkitsee sitä, että seurakuntayhtymän ja seurakuntien kaikessa toiminnassa otetaan huomioon ympäristövaikutukset ja kestävän kehityksen periaatteet.

Tulostusympäristön kokonaispalvelulle asetetut tavoitteet ovat:

- Tilaajan tulostuskustannusten vähentäminen.
- Tilaajan työmäärän vähentäminen.
- Laitteiden määrän vähentäminen.
- Laitekannan yhdenmukaistaminen.
- Paperinkulutuksen vähentäminen.
- Laskutuksen yksinkertaistuminen.
- Huoltokutsujen automatisointi.
- Tietoturvan parantaminen.
- Työnkulkujen tehostaminen.
- Raportoinnin käyttöön otto.
- Tulostuspalvelun hoito jatkuvan parantamisen periaatteella.

Uusille kopiokoneille ja tulostimille asetetut vaatimukset:

- Värijauhe ei saa sisältää ympäristölle vaaralliseksi luokiteltuja aineita, jotka on lueteltu seuraavilla riskilausekkeilla: R50, R53, R50/53, R51/53 ja R59.
- Värijauheessa ei saa käyttää jauheita/aineita, jotka on luokiteltu kasinogeenisiksi (R40, R45 ja R49), lisääntymistoksisiksi (R60, R61, R62 tai R63), mutageenisiksi (R46 tai R68), myrkyllisiksi (R23, R24, R25 tai R48), erittäin myrkyllisiksi (R26, R27, R28 tai R39) tai minkään näiden yhdistelmäksi.
- Värijauheen raskasmetallien; lyijy, kadmium, elohopea, kromi (hapetusluvulla6) määrä ei saa ylittää 100 ppm (100 mg per kilo).

- Värijauheen amiinimäärät eivät saa ylittää 500 mk/kg (mitattuna sulfonoimattomina primäärisinä aromaattisina amiineina liuotettuina 1 M suolahappoon ja aniliinina (aniline) ilmoitettuna.
- Värijauhe ei saa sisältää enempää kuin 10 mg/kg bentsidiiniä, beetanaftyyliamiinia ja 4-aminobifenyyliä.
- Laitteiden oletusarvoksi asetetaan mustavalkoinen, 2-puoleinen ja A4-kokoinen tulostus.
- Uusien laitteiden tulee täyttää Energy Star-merkin vähimmäisvaatimusten mukaiset sähkönsäästöominaisuudet.

Vaatimusten todentaminen: Tuotteelle myönnetyn EU:n ympäristömerkin, pohjoismaisen Joutsenmerkin tai BlueAngel-merkin katsotaan todentavan edellä mainittujen vaatimusten täytyminen. Myös teknisillä selosteilla tai testiraporteilla voidaan vaatimus todentaa, jos sen on antanut tunnustettu taho.

11. Hautausmaat ja viheralueet

11.1. Ympäristöselvitys

Kouvolan seurakuntayhtymän viheralueet, joissa tehdään hoitotoimenpiteitä:

Hautausmaat: 21 hautausmaata ja 3 erillistä sankarihautausmaata

Puistot: Varsinaisia puistoja hautausmaiden lisäksi ei ole

Kiinteistöjen pihat: Yhteensä 44 kpl

Muistomerkit: Hautausmailla on mm. sankarihautausmaiden muistomerkkejä.

Hautausmaa	ha	
Muhniemi	6,3	
Anjala	1,4	
Anjalan Kirkkokuuri	0,4	
Karhunkangas	4,4	
Välikangas	3,9	
Hirvelä	6,5	
Sippola	0,3	
Elimäki	3,8	
Elimäen Kirkkotarha	0,8	
Koria	5	
Kouvolan vanha	7	
Lepola	22,2	Tästä 7,5 ha on jo rakennettu hautausmaaksi
Kuusankoski uusi	18,5	Tästä vain osa, n. 9 ha on hautausmaakäytössä
Kuusankoski vanha	2,9	
Jaala vanha	1	
Jaala uusi	1,5	
Valkealan Kirkkomaa	2,6	
Hukala	7,2	Tästä 1,5 ha on rakentamatonta suunniteltua aluetta
Mäntysaari	0,9	
Tuohikotti	1	
Yhteensä	97,6	

Hautausmaiden osalta ympäristöselvitys sisältyy hautausmaiden hoito-ohjeisiin. Tuhkausprosentti vuonna 2011 on 40 %.

11.2. Hoito-ohjeet ja koulutus

Hoito-ohjeet laadittu vuonna 2012 Janne Saarisen toimesta.

11.3. Perennahoito

Hautaushoitorahaston valikoimassaon perennahoito vuodesta 2013 alkaen. Myös pelkkä pinnan hoito nurmi- ja hiekkapintaisille haudoille kuuluu hoitovalikoimaan.

PISTEET:

11.4. Hautausmaan kulttuurihistoriallisten arvojen inventointi

Hautausmaiden kulttuurihistoriallisia arvoja ei ole inventoitu.

11.5. Luonnonmukaisen hoidon alueet

Ketoja on Kuusankoskella ja Anjalankoskella. Metsäpohjaa on hautausmailla.

11.6. Perennat ja muut istutukset

Puiden hoito on vuosittaista ja suunnitelmallista. Seurakuntapuutarhuri tarkistaa puiden kunnon vuosittain ja huonokuntoiset puut poistetaan. Kaadettavista puista pyydetään lupa kaupungilta. Puiden leikkaus pyritään tekemään aina mahdollisimman varhaisessa vaiheessa puun ollessa pieni, jotta välttyttäisiin isojen oksien poistolta. Isot haavapinnat altistavat puita lahottajasienille. Uusia puita istutetaan vuosittain enemmän kuin vanhoja puita poistetaan. Luonnon kylvämät puuntaimet merkitään ja suojellaan silloin, kun ne kasvavat sopivilla paikoilla. Kaikissa istutuksissa suositaan kotimaisia taimia.

11.7. Haitallisista torjunta-aineista luopuminen

Kuusankoski ja Elimäki: Kirvoja torjutaan mäntysuopaliuksella.

Jaala: Ei käytetä rikkaruohomyrkkijä.

Kesäkukkia ei ole ruiskutettu kasvitauteja vastaan hautausmaan yleisillä alueilla.

Männynkuorihaketta käytetään rikkaruohojen ehkäisemiseen pensasistutuksissa kaikilla piha-alueilla ja hautausmailla.

11.8. Kasteluveden vähentäminen

Biolanin 15 litran kukkalaatikoiden käyttö haudoilla vähentää kasteluntarvetta. Samoin kuorikate istutuksilla vähentää kastelun tarvetta.

11.9. Vähäpäästoiset työkoneet

Traktoreista on siirrytty monitoimipienkoneisiin.

11.10. Lajistokartoitukset

Lajistokartoituksia ei ole tehty.

11.11. Muut toimenpiteet

- Perennoiden ja pensasistutusten lannoittamiseen käytetään kanankakkaa, joka sisältää merileväuutetta.
- Kestolannoitteita käytetään kesäkukka- ja perennaistutuksissa. Kestolannoitteet ovat ympäristön kannalta turvallisempia ravinteiden vähäisemmän huuhtoutumisen vuoksi.
- Lainattava arkkualba on tarjolla Kuusankosken seurakunnassa (mahdollista lainata muihinkin seurakuntiin).
- Useilla hautausmailla on laajat hiekka-alueet, jotka vaativat huomattavasti vähemmän hoitotoimenpiteitä.
- Kompostointi vähentää kuljetuksia.

12. Leiri- ja kurssikeskukset

12. 1. Ympäristöselvitys

Luettelo leirikeskuksista:

1. Jaalan kesäkoti
  2. Pytynlahden kesäkoti
  3. Tolkkilan kartano
  4. Niinirannan toimintakeskus
  5. Puhjonrannan kurssikeskus
- Hyötyjäteastiat: lasi, metalli, pahvi, paperi.
  - Biojäte: Niiniranta biojäte, Pytynlahti biokompostori, Tolkkilassa kesäisin kerätään biojäte lämpökompostoriin.
  - Käymäläjätteet: Muissa paikoissa kunnallistekniikka, paitsi Pytynlahdessa oma puhdistamo.
  - Jätevedet: Muualla kunnallistekniikka, Pytynlahdella oma puhdistamo. Jätevesiä ei pääse vesistöihin.
  - Luontoarvot: Luontopolku on Tolkkilassa, samoin linnunpönttöjä 10 kpl. Luontoa ei saa roskata, tupakointi vain merkityllä alueella (ei kuitenkaan käytössä kesällä rippileireillä, Tupakkalaki 20.8.2012 / 698 10 pykälä).
  - Kuljetukset: Yhteiskuljetukset linja-autoilla ja omilla autoilla.

12.2. Ympäristöohjelma

- Biojätelajittelu kartoitettava uudelleen, biojätekatokset suunnitteilla Puhjonrantaan, ensi vuonna Niinirantaan
- Kierrätyksen tehostaminen
- Vanhimmat koneet vaihdettava uusiin
- Kylmäsäilytystehostettava
- Valaistusta parannettava
- Pytynlahti liitetään kunnallistekniikkaan heti, kun mahdollista
- Luontopolut suunnittelun alle
- Linnunpönttöjä leirikeskuksiin.

12.3. Jätevesien käsittely

Pytynlahdessa on oma puhdistusjärjestelmä. Tarkistettu ja hyväksytty 2011 (tulossa myöhemmin kunnallistekniikka).

Rasvakaivot käydään kerran vuodessa läpi: Tolkkila, Niiniranta, Puhjo.

Hälytykset käytössä: Puhjo ja Niiniranta. Pytynlahti: Huolto-ohjeet, joka toinen päivä tarkistetaan, asioista vastaa Erkki Korhonen.

12.4. Luontoarvojen suojelu

Ei metsälain mukaisia suojeltavia kohteita.

PISTEET:

12.5. Pesäpöntöt ja luontopolut

Leireillä tehdään omia luontopolkuja eri teemoista. Tolkkilassa on pysyvä luontopolku pituudeltaan 1 km. Puhjonrannan läheisyydessä on Puhjon vuoret ja Eeron kivet. Puhjonrantaan on tilattu luontopolku 4H-yhdistykseltä. Linnunpönttöjä on Tolkkilassa 10 kpl.

12.6. Vapaaehtoiset suojelukohteet

Ei vapaaehtoisia suojelukohteita.

12.7. Leirikeskuksen ympäristöohjeet

Ei ole laadittu ympäristöohjeita.

12.8. Muut toimenpiteet

- Joulukukkien hankinta Puhjonrannassa korvattu itsetehdyillä mustikanvarpuasetelmilla.
- Siivouksessa on siirrytty luontoa säästäviin aineisiin, myös ainemäärät vähentyneet.
- Kuivat leivät kierrätetään hevosille.
- Siivoojat ja keittiöhenkilökunta käyvät täydennyskursseilla, joissa käsitellään myös ympäristöasioita.

13. Metsät

13.1. Metsälain ympäristönormien noudattaminen

Kirkkojärjestyksen 15 luvun 8a §:n mukaisesti Kouvolan seurakuntayhtymän metsiä hoidetaan metsälain (1093/1996) tavoitteiden toteuttamiseksi vahvistetun metsäsuunnitelman mukaisesti. Kouvolan srky:n metsäsuunnitelma on hyväksytty yhteisessä kirkkovaltuustossa 15.12.2011 § 55 ja se on voimassa vuoden 2020 loppuun. Metsäsuunnitelmassa oleva metsäala on noin 900 hehtaaria ja yhteisomistuksessa Luumäen seurakunnan kanssa 61,6 hehtaaria 50 %:n osuudella.

13.2. Luonnonsuojelulain noudattaminen

Luonnonsuojelulain mukaiset luontotyytit on huomioitu metsäsuunnitelman laadinnassa.

13.3. Metsien sertifiointi

Kouvolan seurakuntayhtymän metsät on sertifioitu kansallisen PEFC-järjestelmän (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes) mukaan 31.5.2012.

PISTEET:

13.4. Osallistuva metsäsuunnittelu

Luottamushenkilöt ja metsänhoitoyhdistys osallistuvat metsäsuunnitteluun. Kiinteistö- ja hautauspalvelun johtokunta, metsänhoitoyhdistyksen edustaja, konsultti Anssi Arola ja hautaustoimen päällikkö Antti Kurki kiersivät metsäkohteita (900 ha) neljänä päivänä 7.7.2010, 8.7.2010, 9.7.2010 ja 14.7.2010, jotta luottamushenkilöt saavat kuvan siitä, miten yhteinen metsäsuunnitelma tehdään, kun seurakuntayhtymään liittyneiden seurakuntien metsänhoitosuunnitelmat yhdistetään yhdeksi yhteiseksi Kouvolan seurakuntayhtymän metsänhoitosuunnitelmaksi. Metsänhoitosuunnitelma on käsitelty ensin johtokunnassa, sitten yhteisessä kirkkoneuvostossa ja yhteinen kirkkovaltuusto vahvisti suunnitelman.

13.5. Vastuuhenkilöiden koulutus

Ei koulutuksia.

13.6. Luonnonmuistomerkin tai luonnonsuojelualueen perustaminen

Ei luonnonsuojelualueita.

13.7. METSO-ohjelma

Ei METSO-ohjelmaan liitettyjä metsiä. Selvitetään METSO-ohjelmaan liittymistä.

13.8. Perintömetsä

Ei WWF:n Perintömetsiä.

13.9. Metsien ja soiden ennallistaminen

Ei ennallistettuja metsiä tai soita.

13.10. Kesähakkuiden lopettaminen

Seurakuntayhtymä ei suorita kesähakkuita pesimäkaudella.

13.11. Uhanalaisten lajien inventointi

Ei inventointeja.

13.12. Erirakenteinen metsänhoito

Ei erirakenteista metsänhoitoa.

13.13. Muut toimenpiteet

Hakkuutähteitä on kerätty loppuhakkuiden yhteydessä sekä joitakin harvennuksia tehty energiapuuksi.

14. Liikenne

14.1. Liikenneselvitys

Kouvolan srky:n ajoneuvot:

1. Seurakuntayhtymän hautauspalveluiden käytössä on dieselkäyttöinen kuorma auto Mercedes BenzSprinter vuosimallia 1987. Vaihtuu pienempään tämän vuoden aikana. Kunto tyydyttävä,

huoltoväli 15 tkm välein. Päästötaso euro 0. Ajokilometrit 208 tkm. Ajoa vuosittain 10 tkm. Hautauspalvelut vastaa auton käytöstä ja huoltamisesta. Pienet korjaukset ja huollot tehdään itse.

2. Kouvolan seurakunnan nuorisotyön käytössä on dieselkäyttöinen Toyota Hiace pakettiauto vuosimallia 1989. Kunto vähäisen ja kevyen kuormituksen ansiosta tyydyttävä. Öljyt vaihdetaan 10 tkm välein. Päästötaso euro 1. Ajokilometrit 110 tkm. Nykyinen vuosittainen ajosuorite 3 tkm vuodessa. Nuorisotyö vastaa auton käytöstä ja huoltamisesta.
3. Seurakuntayhtymän kiinteistöpalveluiden käytössä on dieselkäyttöinen Toyota Hiace pakettiauto vuosimallia 2001. Kunto erinomainen. Tehtaan huolto-ohjelman mukainen huoltoväli ja toteutus kerran vuodessa. Päästötaso euro 2. Ajokilometrit 99 tkm. Vuosittainen ajosuorite 17 tkm. Kiinteistöpalvelut vastaa auton käytöstä ja huoltamisesta.
4. Seurakuntayhtymän keittiöpalveluiden käytössä on bensiinikäyttöinen Citroen Berlingo henkilöauto vuosimallia 2004. Kunto erinomainen. Tehtaan huolto-ohjelman mukainen huoltoväli ja toteutus. Päästötaso euro 3. Co₂ päästöt 175 g/km. Ajokilometrit 22 tkm. Vuosittainen ajosuorite 2,75 tkm. Keittiöpalvelut vastaa auton käytöstä ja huoltamisesta.
5. Seurakuntayhtymän hautauspalveluiden käytössä on dieselkäyttöinen pakettiauto Fiat Dugato vuosimallia 2005. Kunto erinomainen. Tehtaan huolto-ohjelman mukainen huoltoväli ja toteutus. Päästötaso euro 3. Co₂ päästöt 230 g/km. Ajokilometrit 59 tkm. Vuosittainen ajosuorite 10 tkm. Hautauspalvelut vastaa auton käytöstä ja huoltamisesta.
6. Puhjonrannan kurssikeskuksen käytössä on bensiinikäyttöinen Volkswagen Caddy henkilöauto vuosimallia 2008. Kunto erinomainen. Tehtaan huolto-ohjelman mukainen huoltoväli ja toteutus. Päästötaso euro 4. Co₂ päästöt 195 g/km. Ajokilometrit 38 tkm. Vuosittainen ajosuorite 9 tkm. Puhjonrannan kurssikeskus vastaa auton käytöstä ja huoltamisesta.
7. Seurakuntayhtymän kiinteistöpalveluiden käytössä on dieselkäyttöinen Ford Transit pakettiauto vuosimallia 2009. Kunto erinomainen. Tehtaan huolto-ohjelman mukainen huoltoväli ja toteutus kerran vuodessa. Päästötaso euro 4. Co₂ päästöt 195 g/km. Ajokilometrit 49 tkm. Vuosittainen ajosuorite 17 tkm. Kiinteistöpalvelut vastaa auton käytöstä ja huoltamisesta.

Työntekijät kulkevat työhön omilla autoilla, polkupyörillä, kävellen tai julkisilla. Työmatkojen pituudet vaihtelevat kilometristä useisiin kymmeneen kilometriin ison seurakuntayhtymän alueella. Usein oma auto on ainoa vaihtoehto julkisen liikenteen puuttuessa. Papisto tekee jonkun verran etätöitä. Yhteiskuljetukset esim. leireille tehdään linja-autoilla. Liikuntarajoitteisten liikkuminen on huomioitu uusissa rakennuksissa kohtuullisesti.

Polkupyörällä liikkujille on polkupyörätelineitä ja pesutiloja. Renkaihin saa lisää ilmaa ja renkaat vaihdetaan kerran vuodessa pienellä uhrauksella lähetystyön hyväksi.

Parkkialueet ovat hyvin hoidettuja. Isoimmissa työpisteissä lämmitystolppien riittävyys voisi olla parempi. Pääosin kuitenkin riittävät.

14.2. Ajoneuvojen energiankulutus ja huolto

Seurakuntayhtymän omien ajoneuvojen energiankulutusta seurataan ajopäiväkirjojen avulla ja määräaikaishuollot on järjestetty vastuussa olevan työalan toimesta. Uudemmassa kalustossa huollot tehdään ajallaan. Vanhempi kalusto on niin vähäisessä käytössä, että huoltotarve on melko pieni. Joitakin huoltotoimenpiteitä tehdään itse.

14.3. Ympäristöominaisuudet hankinnoissa

Tuotteita hankitaan vain tarpeeseen, ei varastoon. Laatutuotteissa pysymällä huomioidaan kestävä kehitys. Hankinnoissa huomioidaan ympäristöasiat ja hankitaan ympäristömerkittyjä tuotteita silloin, kun se on mahdollista. Autojen pesut on ympäristömerkittyjä. Uudemman kaluston huollot tapahtuvat merkkihuollossa. Kaikki mikä voidaan kierrättää, kierrätetään.

14.4. Polttoaineen valinta

Tankkaukset pääosin Teboilin laadukkailla tuotteilla 80 % ja Neste Oilintuotteilla 20 %. Neste huolehtii ympäristöstävällisyydestä ja kestävästä kehityksestä (www.nesteoil.fi). Pienkoneissa käytössä pienkonebenssiini.

PISTEET:

14.5. Taloudellisen ajotavan koulutus

Taloudellisen ajotavan koulutusta ei ole järjestetty.

14.6. Kimppakyydit ja yhteiskuljetukset

Kimppakyydeillä mennään kokouksiin ja koulutuksiin.

14.7. Kävelyn, pyöräilyn ja julkisen liikenteen edistäminen

Liikuntapäiviä ja retkiä järjestetään. Polkupyöräilijöille on kattavasti polkupyörätelineitä, pukuhuoneet ja peseytymismahdollisuudet. Keväisin Kouvolan seurakuntakeskuksen pihalla saa huollattaa pyöränsä lähetytyön hyväksi yhteisvastuutapahtumassa Renkaanpotkijaiset. Tapahtumaa koordinoi Kouvolan seurakunnan kanttori Pekka Ainali.

14.8. Toimintojen logistiikan kehittäminen

Logistiikka toimii hyvin. Tavarat kulkevat työpisteiden välillä samalla, kun ihmiset liikkuvat paikasta toiseen. Tähän on kiinnitetty huomiota yhtymän perustamisen yhteydessä.

14.9. Vähäpäästöiset kulkuneuvot

Työntekijöillä on vähäpäästöisiä autoja, joilla he tekevät työmatka-ajoja, esimerkkinä laitosmestari Ari Salmisen hybridiauto Smart (CO₂-päästö 87 g/km).

14.10. Muut toimenpiteet

Hautausmaiden työkoneissa on yhtymän myötä investoitu pieniin monitoimikoneisiin. Isojen traktorien käyttö on jäämässä entistä vähäisemmäksi käytännön työtehtävissä.

Kouvolan seurakuntayhtymän ympäristökatselmuksen pistetaulukko

1. Ympäristökatselmuksen minimikriteerit

Kouvolan seurakuntayhtymä ympäristökatselmuksen tuloksena voimme todeta, että seurakuntayhtymä täyttää kaikki vaadittavat minimikriteerit tai on esittänyt aikataulutetun suunnitelman niiden toteuttamiseksi. Lisäksi seurakuntayhtymä on katselmuksessaan katsonut ansaitsevansa 222vapaavalintaista pistettä. Pisteitä olisi mahdollista kerätä hieman yli 500.

2. Pistetaulukon täyttäminen

Pisteet on merkitty oheiseen tarkistustaulukkoon. Pistemäärien lisäksi taulukossa on esitetty lyhyet perustelut esitetyille pisteille. Laajemmat perustelut löytyvät ympäristökatselmuksraportista. Auditoinnin aikana hiippakunnan nimeämä auditoija käy pisteet läpi ja antaa oman pisteytyksensä.

Joissakin kohdin pistemääriä on arvioitu kokemusvaraisesti. Arvioinnissa on käytetty seuraavia kriteerejä:

- * Mitä isompi ympäristökysymys, sitä isommat pisteet.
- * Mitä enemmän työtä, sitä enemmän pisteitä.
- * Mitä useampia ihmisiä asia koskee, sitä useampia pisteitä.

Taulukon numerointi perustuu Kirkon ympäristödiplomin käsikirjan mukaiseen numerointiin.

3. Ympäristödiplomin hakuprosessi ja järjestelmän laadinta

Minimi	Selite	Toteutettu	Auditoijan kommentti
3.1. Kirkkoneuvosto käynnistää ympäristödiplomin hakuprosessin ja asettaa valmistelevan työryhmän.	Yhteisen kirkkoneuvoston päätös 30.9.2010.	Ok	
3.2. Seurakunnan toiminnoista tehdään sisäinen ympäristökatselmuks.	Eija Leskinen koosti ympäristökatselmuksen srky:n toiminnoista.	Ok	
3.3. Katselmuksessa ilmenneiden ongelmien ratkaisemiseksi asetetaan tavoitteet ympäristöohjelmassa.	Ympäristöohjelma laadittiin vuosille 2014-2017.	Ok	
3.4. Ympäristöohjelman toteutuman seuranta.	Ympäristöasioista raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa.	Ok	
3.5. Kirkkoneuvosto hyväksyy ympäristöohjelman.	Yhteinen kirkkoneuvosto hyväksyi ympäristöohjelman 22.5.2013.	Ok	
3.6. Kirkkoneuvosto valitsee seurakunnan ympäristövastaavan ja -työryhmän.	Yhteinen kirkkoneuvosto valitsi ympäristötyöryhmän ja nimitti ympäristövastaavan kokouksessaan 22.5.2013.	Ok	
3.7. Seurakunnan työntekijöille järjestetään ympäristökoulutusta.	Ympäristöasiat ovat olleet esillä työntekijäkokouksissa, valtuustossa, kirkkoneuvostossa ja johtotiimissä sekä srky:n internetsivuilla ja tiedotteissa.	Ok	
3.8. Pisteiden laskeminen ja tarkistustaulukon täyttäminen.	Sisäisen ympäristökatselmuksen perusteella on kartoitettu ympäristödiplomiin vaadittavat minimikriteerit ja laskettu srky:n lisäpisteet.	Ok	
3.9. Tuomiokapitulin nimeämä auditoija tarkastaa ympäristöjärjestelmän.	YKN päätti kokouksessaan 22.5.2013 pyytää auditointia tuomiokapitulista syksyille 2013.	Ok	

Pisteet	Selite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
3.10. Diplomin uusiminen	Diplomi uusittaneen vuonna 2017.		
3.11. Tehtäväalueille nimetään ympäristövastaavat.	Tehtäväalueille on nimetty 11 ympäristövastaavaa.	5	
3.12. Työntekijöille annetaan lisäkoulutusta ympäristöasioista.	Ympäristödiplomin neuvottelupäivät 2011 (1 p), Kirkon ympäristöpäivät 2012 (1 p), jätelaitoskäynti koko henkilöstölle (3 p)	5	
3.13. Ympäristöjärjestelmästä ja seurakunnan ympäristötoiminnasta tiedotetaan julkisuudessa.	Kouvolan ev.lut. seurakunnat kantavat kortensa Earth Hour –ilmastotalkoisiin, 23.3.2012, tiedotejuttu (1 p) Kouvolan seurakunnat mukana Earth Hour –ilmastotalkoissa, Elimäen Sanomat 28.3.2012 (1 p) Seurakunnan kiinteistöissäkin valot sammuvat (Earth Hour), Keskilaakso 29.3.2012 (1 p) Seurakunnat mukana Suomi puhtaaksi –tempauksessa, 4.5.2012, tiedotejuttu (1 p) Yhtymä ekokelpoiseksi, Risteys 29.5.2012 (1 p)	5	
3.14. Oma väliauditointi.	Ajankohtainen vuonna 2016.	0	
3.15. Muut toimenpiteet.	Ympäristöasennekysely keväällä 2012 (2 p). Lehtijuttuja 12 kpl (8 p): Reilun kaupan viikko, 18.10.2012 tiedotejuttu Kynttiläjäte kuormittaa hautausmaita, Risteys 23.10.2012, teemajuttu seurakuntalehdessä Reilun kaupan tittelin suosio kasvaa Suomessakin, ”Kymenlaaksossa Kouvolan seurakunnat ovat ensimmäisiä, jotka hakevat titteliä.” Yle.fi 22.10.2012 Kouvola pyrkii Reilun kaupan seurakunnaksi, Kouvolan Sanomat 23.10.2012 Kouvolasta Reilun kaupan seurakuntayhtymä, Keskilaakso 23.10.2012 Kouvola Reilun kaupan seurakuntayhtymäksi, PK-lehti 24.10.2012 Reilun kaupan tuotteita suositaan Anjalankosken seurakunnassa, Keskilaakso 13.11.2012 Kaikki Kouvolan seurakunnat Reiluja, 20.11.2012, tiedotejuttu Seurakunnista kaikki Reiluja, PK-lehti 21.11.2012 Reiluja seurakuntia Kouvolassa, Risteys 27.11.2012 Puhjonrannassa palvellaan reilusti, Risteys 27.11.2012 Seurakunnat ovat virallisesti reiluja, Valkealan Sanomat 5.12.2012	10	
Yhteensä	Maksimi 35	25	

4. Talouden ja toiminnan suunnittelu

Minimi	Selite	Toteutettu	Auditoijan kommentti
4.1. Ympäristötavoitteet ovat toiminta- ja taloussuunnitelmassa ja	Kouvolan seurakuntayhtymän yhteisen kirkkoneuvoston 15.12.2011 vahvistamassa Toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2012-	Ok	

niiden toteutumisen raportointi on järjestetty.	2014 on mainittu keskeisenä strategian mukaisena painopistealueena suunnittelukaudella ympäristökysymykset ja – arvot. Taloussuunnitelmassa on tili 050991 Ympäristödiplomi ja sinne on budjetoitu diplomin hakemisesta aiheutuvat kustannukset vuosille 2012 ja 2013. Asetettujen ympäristötavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa.		
4.2. Hankinnoista tehdään ympäristöselvitys ja hankintaohjeissa ja tarjouspyynnöissä huomioidaan tuotteiden ympäristövaikutukset.	Kouvolan seurakuntayhtymän hankintasääntö on päivitetty ja hyväksytty yhteisen kirkkoneuvoston kokouksessa 21.2.12013.	Ok	
4.3. Sijoituksissa noudatetaan kirkon vastuullisen sijoittamisen periaatteita.	Seurakuntayhtymä noudattaa kirkon vastuullisen sijoittamisen periaatteita ja huomioi vastuullisen sijoittamisen kriteerit jo tarjouspyyntövaiheessa.	Ok	
4.4. Otettu käyttöön hiililaskuri.	Kouvolan seurakuntayhtymän hiilijalanjälki on 3655 tonnia CO ₂ eli 51 kg CO ₂ seurakuntalaista kohti.	Ok	

Pisteet	Selite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
4.5. Sijoituksia vastuullisissa sijoitusrahastoissa.	44,83 % vastuullisissa sijoitusrahastoissa (5 p).	5	
4.6. Budjettivaroja ohjataan kansainväliseen diakoniaan ja lähetystyöhön keskimääräistä enemmän.	Tilinpäätöksen 2011 mukaan budjettivaroja ohjataan kansainväliseen diakoniaan ja lähetystyöhön 1,8-2 % (5 p).	5	
4.7. Seurakunnassa käytetään paljon ympäristömerkittyjä tuotteita	5 tuoteryhmää (2 p).	2	
4.8. Ympäristövaikutuksia seurataan ympäristöindikaattorien avulla.	Ei asetettuja ympäristöindikaattoreita.	0	
4.9. Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen ja kompensointi.	Ei lentomatkestamista (1 p).	1	
4.10. Muut toimenpiteet	Kodintavaroiden kierrätys vähävaraisille (1 p). Maksusitoumukset kirpputorille (1 p). Ympäristöystävälliset vinkit seurakuntalaisille liikkumiseen, ruoanvalmistukseen, siivoukseen ja muihin kotitöihin (1 p) Koneita ei aina osteta vaan hankitaan niitä leasing-sopimuksella (1 p).	4	
Yhteensä	Maksimi 66	17	

5. Ympäristökasvatus

Minimi	Selite	Toteutettu	Auditoijan kommentti
5.1. Seurakunnalla on ympäristökasvatussuunnitel-	Valkealan kirkkoherra Marko Marttila ja toiminnallisen puolen ympäristövastaavat ovat	Ok	

ma.	laatineet Kouvolan seurakuntayhtymälle ympäristökasvatussuunnitelman.		
5.2. Ympäristövastuu on esillä luomakunnan sunnuntaina ja jumalanpalveluksissa.	Luomakunnan sunnuntai sisältyy jumalanpalvelussuunnitelmaan.	Ok	
5.3. Ympäristökasvatusta toteutetaan vähintään kolmessa hengellisen työn työmuodossa.	Jumalanpalveluselämän, nuoriso- ja rippikoulutyön lisäksi ympäristöasiat ovat kattavasti esillä lapsi-, varhaisnuoriso-, aikuis-, lähetystyössä sekä diakoniassa ja musiikkityössä.	Ok	

Pisteet	Selite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
5.4. Srk järjestää ympäristöaiheisia erityisjumalanpalveluksia.	Kylvön siunaaminen (1 p) Sadonkorjuun kiitosjuhla (1 p) Leipäsunnuntai (1 p) Luomakunnan joulurauhan julistus (1 p) Luontojumalanpalvelukset (1 p) Metsäkirkot (1 p)	6	
5.5. Srk järjestää ympäristötapahtumia.	Suomi puhtaaksi päivä (1 p) Earth Hour (1 p) Ekopaasto (1 p) Haravointitalkoot (1 p) Hautausmaajuhlat (1 p)	5	
5.6. Hiljaisuuden paikaksi rauhoitettu luontokohte.	Ei hiljaisuudelle rauhoitettuja luontokohteita.	0	
5.7. Srk tekee yhteistyötä eri tahojen kanssa ympäristöasioissa.	Viranomaiset Manskilla 15.8. (laajuus 1 p, sisältö 1 p, säännöllisyys 1 p) Koulut ja päiväkodit (luontopolut, hartaudet) (1 p) Partiolaiset (1 p) Varuskunnat (1 p) Kouvolan ruokapankki (1 p) Ihan pihalla (1 p)	5	
5.8. Ympäristökasvatuksessa on otettu käyttöön välillisen vaikuttamisen menetelmät.	Srky:n sivuilla ympäristödiplomiasiat (1 p) Ympäristövinkki kuukausittain nettisivuilla (1 p)	2	
5.9. Muut toimenpiteet	Työmuotojen ympäristökansiot Y-asemalla (2 p) Ympäristöräp (1 p) Lapsityön ympäristöaiheinen piirustustempaus (1 p) Äiti-Teresa-peitokerho (1 p) Varttikerho (1 p) Hiljaisuuden polku (1 p)	7	
Yhteensä	Maksimi 36	25	

6. Jätehuolto

Minimi	Selite	Toteutettu	Auditoijan kommentti
6.1. Seurakunnan toiminnoista tehdään jätehuoltoselvitys.	Piia Ryhänen teki jätehuoltoselvityksen.	Ok	
6.2. Jätehuoltosuunnitelmassa esitetään tavoitteet ja keinot jätteen määrän	Piia Ryhänen teki jätehuoltosuunnitelman.	Ok	

vähentämiseksi ja hyötyjätteen keräyksen tehostamiseksi.			
6.3. Hyötyjätteiden keräys on järjestetty kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti.	Hyötyjätteiden keräys on laajempaa kuin jätehuoltomääräykset edellyttävät.	Ok	
6.4. Vaarallisten jätteiden käsittely on järjestetty lain ja kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti ja tehtävään on nimetty vastuuhenkilö.	Vaarallisten jätteiden käsittely on järjestetty lain ja kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti ja tehtävään on nimetty vastuuhenkilöksi Antti Kurki.	Ok	
6.5. Biojätteen erilliskeräys toteutetaan kunnan määräysten mukaan. Viheralueilta syntyvä puutarhajäte kompostoidaan.	Biojätteen erilliskeräys toteutetaan kunnan määräysten mukaan. Viheralueilta syntyvä puutarhajäte kompostoidaan.	Ok	
6.6. Kaatopaikkajätteen määrää seurataan.	Loppujätteen määrää seurataan.	Ok	
6.7. Hautakenttilä- ja kukkalaitejätteen määrän vähentämiseen on ryhdytty.	Hautakenttiläjätteen määrän vähentämiseen on ryhdytty.	Ok	

Pisteet	Selite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
6.8. Hyötyjätteiden keräys on järjestetty kattavammin kuin jätehuoltomääräyksissä edellytetään.	Kiinteistöissä kerätään biojätettä, energiajätettä, keräyspaperia, pahvia, keräyskartonkia, lasia, metallia, vaarallista jätettä ja SER-romua laajemmin kuin jätehuoltomääräykset edellyttävät (5 p).	5	
6.9. Kertakäyttötuotteita on vaihdettu kestäviin.	Ei käytetä: Annossokereita eikä annoskavikermaa (1 p). Annosketsuppia eikä muistakaan annosmausteita (1 p). Pieniä maito- eikä mehutetroja (1 p) Kertakäyttöastioiden käyttö vähennetty minimiin (1 p). Ladattavia pattereita on käytössä (1 p).	5	
6.10. Kaatopaikkajätteen määrä on vähentynyt.	Määrää seurataan jatkossa.	0	
6.11. Bio- ja käymäläjätteet kompostoidaan omatoimisesti.	Kompostiaumat hautausmailla Kouvolassa ja Valkealassa (4 p). Leirikeskuksista Pytynlahdessa on biokompostori, Tolkkilassaleirikeskuksessa lämpökompastori (4 p).	8	
6.12. Hautausmaalla on järjestetty omaisille hyötyjätteiden lajittelupisteet.	Omaisille on järjestetty osalla hautausmaista energiajätteen ja biojätteen lajittelumahdollisuus loppupaikkajätteen lisäksi.	2	
6.13. Muut toimenpiteet jätehuollon tehostamiseksi.	Roskapussien käyttöä on vähennetty, roskakorit tyhjenetään keräyssäkkeihin (1 p). Kahvipusseja kerätään ja ne laitetaan kiertoon (1 p). Mehukanisterit menevät kiertoon (1 p). Muoviämpärit - kiertoon, kiisseliämpäreinä, roskisämpäreinä (1 p). Muoviastiat - dynoja ja irtokarkkilaatikoita käytetään keittiöissä säilytykseen (1 p). Perennojen käytön lisääminen vähentää kesäkukkapurkkien määrää (1 p). Osa	10	

	paperipyyheautomaateista on korvattu pyyherullilla, 9 suurinta kiinteistöä (5 p).		
Yhteensä	Maksimi 44	30	

7. Siivous

Minimi	Selite	Toteutettu	Auditoijan kommentti
7.1. Seurakunnan siivoustoiminnoista tehdään ympäristöselvitys.	Ympäristöselvitys tehty kesäkuussa 2012 Irma Miettisen toimesta.	Ok	
7.2. Hankinnoissa on yhtenä kriteerinä tuotteiden ympäristöystävällisyys.	Siivoustoimen hankintoja ohjaa myös srky:n hankintasääntö.	Ok	

Pisteet	Selite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
7.3. Henkilökunnan koulutuksessa on otettu ympäristöasiat huomioon.	Laitoshuoltajan tutkinto 10 henkilöä. Siivousmitoituksen yhteydessä on uusien välineiden ja aineiden käyttöönottokoulutus. Työntekijät mentoroivat työtovereitaan, 1-3 pv tutkinnonsuorittajan opissa. Myös suntioiden koulutukseen kuuluu siivoustyö (5 p).	5	
7.4. Haitallisia aineita on vaihdettu turvallisempiin.	Vahanpoistoaineita käytetään kolmannes edellisiin vuosiin verrattuna (1 p). Klooripitoiset aineet on poistettu (lukuunottamatta eritetahrojen poisto) (1 p). Pyykkipulveri on fosfaatiton (1 p). EDTA (1 p) ja NTA:ta (1 p) ei tuotteissa ole.	5	
7.5. Siivouksessa käytetään ympäristöä säästäviä tuotteita.	Siivous suoritetaan kuiva-nihkeä pyyhinnällä (1 p). Vettä ei käytetä ylläpitosiivouksessa (1 p). Tahranpoistoon kiinteiltä pinnoilta käytetään ihmesientä, ilman mitään pesuainetta (1 p). Etikkaa hajunpoistoon ja pyykin raikastamiseen (1 p).	4	
7.6. Muut toimenpiteet	Toimistot siivotaan vain kerran viikossa (1 p).	1	
Yhteensä	Maksimi 25	15	

8. Energia ja rakentaminen

Minimi	Selite	Toteutettu	Auditoijan kommentti
8.1. Rakentamisen ja maankäytön suunnittelussa noudatetaan rakennuslain, metsälain, luonnonsuojelulain ja muiden lakien ympäristösäädöksiä.	Vaadittuja lakeja noudatetaan.	Ok	
8.2. Seurakunta huolehtii kulttuuriperintöomaisuuden hoidosta.	Kulttuuriperinnöstä huolehditaan.	Ok	
8.3. Uudis- ja korjausrakentamisessa	Uudis- ja korjausrakentamisessa huomioidaan ympäristöystävälliset ja energiatehokkaat ratkaisut.	Ok	

huomioidaan ympäristökriteerit.			
8.4. Energian ja veden kulutuksen säännöllinen seuranta on järjestetty.	Käytössä on Haahtela-yhtiöiden seurantaohjelma, johon kulutuslukemat kirjataan kuukausitasolla. Osasta sähkömittareita tieto kulkee suoraan myyjäyhtiöiltä ko. järjestelmään.	Ok	
8.5. Seurakunnan kiinteistöissä on tehty energiakatselmus tai vastaava kuntokartoitus.	Energiakatselmussuunnitelma tehty 2/2013.	Ok	
8.6. Kiinteistönhoitoon on nimetty energiavastuhenkilö.	Energiavastuhenkilöksi on nimetty Jari Kokkonen.	Ok	
8.7. Säästävästä energiankäytöstä annetaan ohjeet ja koulutusta henkilöstölle.	Kouvolan seurakuntayhtymällä on yhteinen automaatiolaitteiden päivitystä tekevä henkilö Kotkan ja Haminan kanssa, hän ohjeistaa vahtimestareita paikalla käydessään. Lisäksi talon sisäinen opastus.	Ok	

Pisteet	Selite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
8.8. Seurakunta toteuttaa ekologisia rakennushankkeita tai investointeja.	Kouvolan vanhan hautausmaan huoltorakennus, lämmitysmuodoksi maalämpö, rakentamisessa huomioidaan energiatehokkuus (5 p). Inkeröisten srk-talo maakaasuun (1 p).	6	
8.9. Sähkön, lämmön ja veden ominaiskulutus vähenee vuositasolla.	Seurataan tulevana vuosina.	0	
8.10. Seurakunta käyttää uusiutuvaa energiaa.	22,5 % sähköntuotannosta, 70 % kaukolämpötuotannosta, eli yhteensä noin 50 % (10 p).	10	
8.11. Seurakunta käyttää ympäristömerkittyä energiaa.	Ei ympäristömerkittyä energiaa.	0	
8.12. Seurakunta osallistuu energiansäästöviikkoon.	Huoneentaulut (1 p) ja henkilöstötiedote (1 p).	2	
8.13. Tilojen käyttöastetta on tehostettu.	Tilojenkäytön tehostamistyöryhmä perustettu (1 p). Niinirannan leirikeskus vuokrattu Kouvolan kaupungille (1 p). Mielakan seurakuntatalon vuokrattu päiväkotikäyttöön (1 p). Kiinteistöpalvelut muuttanut Kuusankosken srk-keskukseen ja tilalle keskusrekisteri (1 p).	4	
8.14. Muut energiansäästötoimenpiteet	Uudet sähkönkulutusmittarit mahdollistavat sähkön reaaliaikaisen seurannan (1 p). Yhden asteen pudotus lämpötiloissa (1 p). Anjalankosken kirkot kiinni kylmällä (1 p). Naakkayhdyskuntia on lähes kaikissa kirkoissa (1 p). Sisäilmatyöryhmä vaalii tilojen sisäilman vaateita ja parannuksia tehdään tarpeen mukaan (1 p).	5	
Yhteensä	Maksimi 82	27	

9. Keittiöt ja ruokalot

Minimi	Selite	Toteutettu	Auditoijan kommentti
--------	--------	------------	----------------------

9.1. Ruokahuollosta tehdään ympäristöselvitys.	Ruokahuollon ympäristöselvitys tehty syyskuussa 2012.	Ok	
9.2. Ympäristömerkittyjä tuotteita valitaan aina kun mahdollista.	Ympäristömerkittyjä tuotteita suositaan aina kun se on mahdollista.	Ok	
9.3. Seurakunnan kahvi- ja teehankinnoista osa on Reilun kaupan tuotteita.	Reilun kaupan tuotteista vakituisesti käytössä ovat: kahvi, tee, sokeri, hunaja, siirappi. Muita tuotteita sesongin mukaan.	Ok	
9.4. Seurakunnan joukkoruokailussa noudatetaan ravitsemusneuvottelukunnan laatimia ravitsemussuosituksia.	Joukkoruokailussa noudatetaan valtion ravitsemusneuvottelukunnan laatimia ravitsemussuosituksia.	Ok	

Pisteet	Selite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
9.5. Peruselintarvikkeista merkittävä osa on lähituotteita.	Perunat (2 p) ja kananmunat (2 p) sekä osa marjoista ja sienistä lähituotteita.	4	
9.6. Elintarvikkeista osa on luomutuotteita.	Puhjonrannan luomupuurohiutaleet (1 p), osa jogurteista ja mehuista (1 p) luomutuotteita.	2	
9.7. Tarjolla on kasvisruokavaihtoehto.	Leireillä on yksi kasvisruokapäivä viikossa (2 p). Kokoustarjoilulistalta voi valita pasteijan sijasta voileivän (myös ruis-), jossa salaattia kurkkua, paprikaa, tomaattia (2 p). Kouvolan seurakunnan keittiö pyrkii käyttämään aina kotimaisia kasviksia, jos niitä on saatavilla (1 p). Kouvolan srky ei ole tuoretuotteiden osalta mukana Kouvolan hankintarenkaassa huonon kotimaisuusasteen vuoksi. Asiakkaat voivat tilata erilaisia salaatteja tai kokonaan salaattipöydän tilaisuuksiinsa (1 p).	6	
9.8. Reilun kaupan tuotteita käytetään runsaasti.	Kouvolan seurakuntayhtymä on hakeutunut Reilun kaupan seurakunnaksi (10 p).	10	
9.9. Keittiöhenkilökunnalla on ympäristöpassi.	Neljä henkilöä on suorittanut ympäristöpassin (6 p).	6	
9.10. Muut toimenpiteet	Elimäen seurakunta osallistui Lähiruokamessuille 8.-9.9.2012 (1 p).	1	
Yhteensä	Maksimi 56	29	

10. Toimistotyö

Minimi	Selite	Toteutettu	Auditoijan kommentti
10.1. Toimistoissa tehdään ympäristöselvitys.	Ympäristöselvitys tehty elokuussa 2012.	Ok	
10.2. Energiatohokkuutta on parannettu muuttamalla käyttötapoja.	Energiansäästöohjeet annettu toimistotyöntekijöille sähköisesti joulukuussa 2012. Toimistojen huoneentaulut asennettu energiansäästöviikolla 2012.	Ok	
10.3. Hankintoja tehtäessä ja valmistajia kilpailutettaessa tuotteiden yhtenä valintakriteerinä ovat ympäristöominaisuudet.	Kouvolan seurakuntayhtymän hankintasääntö on päivitetty ja hyväksytty yhteisen kirkkoneuvoston kokouksessa 21.2.2013.	Ok	

Pisteet	Selite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
10.4. Käytössä on uusiopaperia ja muita uusiotuotteita.	Kirjekuoret on tehty uusiopaperista (1 p).	1	
10.5. Paperin kulutuksen vähentäminen on tietoinen tavoite.	Kirjekuoria käytetään vähemmän, johto- ja toimikuntien kokouspapereita lähetetään sähköpostin välityksellä, asiakirjat kopioidaan suoraan kokoukseen, useissa kokouksissa asialista näytetään videotykillä paperin sijaan, palkkakuitit sähköisesti (2 p).	2	
10.6. Seurakunnan toimistolle on hankittu Green Office -tunnus.	Ei ole hankittu.	0	
10.7. Muut toimenpiteet	Tulostusympäristön kehittämishanke (10 p).	10	
Yhteensä	Maksimi 25	13	

11. Hautausmaat ja viheralueet

Minimi	Selite	Toteutettu	Auditoijan kommentti
11.1. Hautausmaiden ja viheralueiden ympäristövaikutuksista tehdään selvitys.	Ympäristöselvitys tehty lokakuussa 2012.	Ok	
11.2. Hoito-ohjeissa on otettu huomioon ympäristöasiat.	Hoito-ohjeet tehty lokakuussa 2012.	Ok	
11.3. Kesäkukkahoidon vaihtoehtona on tarjolla perennahoito.	Perennahoito vuodesta 2013 alkaen.	Ok	

Pisteet	Selite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
11.4. Hautausmaiden kulttuurihistorialliset arvot on inventoitu.	Kulttuurihistoriallisia arvoja ei ole inventoitu.	0	
11.5. Osa hautausmaasta tai puistoalueesta on luonnonmukaisesti hoidettua aluetta.	Ketoja on Kuusankoskella ja Anjalankoskella (1 p). Metsäpohjaa on hautausmailla (1 p).	2	
11.6. Istutuksissa suositaan perennoja kesäkukkien sijaan.	Puidenhoitosuunnitelma (3 p). Kotimaiset taimet (1 p).	4	
11.7. Haitallisista torjunta-aineista on luovuttu.	Kirvoja torjutaan mäntysuopaliuoksella (1 p). Kesäkukkiä ei ole ruiskutettu kasvitauteja vastaan hautausmaan yleisillä alueilla (1 p). Männynkuorihaketta käytetään rikkaruohojen ehkäisemiseen pensasistutuksissa kaikilla piha-alueilla ja hautausmailla (1 p).	3	
11.8. Kasteluveden vähentämiseksi on ryhdytty toimiin.	Biolanin kukka-astiat haudoilla vähentävät kastelun tarvetta (1 p). Kuorihake istutuksilla vähentää kastelun tarvetta (1 p).	2	

11.9. Hautausmaalla käytetään vähäpäästöisiä työkoneita.	Traktoreista on siirrytty monitoimipienkoneisiin (1 p).	1	
11.10. Tehty lajistokartoituksia ja kunnostuksia kulttuurihistoriallisesti arvokkaissa kohteissa.	Ei lajistokartoituksia tai kunnostuksia.	0	
11.11. Muut toimenpiteet	Luonnonlannoitteiden käyttö perenna- ja pensasistutuksilla (1 p). Kestolannoitteiden käyttö kesäkukilla (1 p). Lainattava arkkualba (1 p). Useilla hautausmailla on laajat hiekka-alueet, jotka vaativat huomattavasti vähemmän hoitotoimenpiteitä (1 p). Kompostointi vähentää kuljetuksia (1 p).	5	
Yhteensä	Maksimi 50	17	

12. Leiri- ja kurssikeskukset

Minimi	Selite	Toteutettu	Auditoijan kommentti
12.1. Leiri- ja kurssikeskusten ja kesäkotien toiminnoista tehdään ympäristöselvitys.	Ympäristöselvitys laadittu syyskuussa 2012.	Ok	
12.2. Ympäristöselvityksen pohjalta laaditaan leirikeskuksen tai kesäkodin ympäristöohjelma.	Ympäristöohjelma laadittu syyskuussa 2012.	Ok	
12.3. Jätevedet käsitellään niin, että niistä ei aiheudu valumia vesistöihin eikä pohjaveteen.	Jätevesiä ei pääse vesistöihin eikä pohjaveteen.	Ok	
12.4. Arvokkaat luontokohteet on suojeltu tai luontoarvojen säilyminen on turvattu hoito-ohjeissa.	Ei metsälain mukaisia suojeltavia kohteita.	Ok	

Pisteet	Selite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
12.5. Alueella on hyvin hoidettuja pesäpönttöjä ja luontopolkuja.	Leireillä luontopolkuja eri teemoista (1 p). Tolkkilassa on pysyvä luontopolku (3 p). Linnunpönttöjä on Tolkkilassa 10 kpl (2 p).	6	
12.6. Seurakunta on vapaaehtoisesti suojellut arvokkaita rantoja tai muita luontokohteita.	Ei vapaaehtoisia suojelukohteita.	0	
12.7. Leirikeskukseen on laadittu ympäristöohjeet.	Ei ympäristöohjeita.	0	
12.8. Muut toimenpiteet	Joulukukkien hankinta Puhjonrannassa korvattu itsetehdyillä mustikanvarpuasetelmilla (1 p). Kuivat leivät kierrätetään hevosille (1 p). Siivoajat ja keittiöhenkilökunta käyvät täydennyskursseilla (Kirkon paikka-kurssit) (1 p).	3	

Yhteensä	Maksimi 25	9	
-----------------	-------------------	----------	--

13. Metsänhoito

Minimi	Selite	Toteutettu	Auditoijan kommentti
13.1. Seurakunnan metsiä hoidetaan metsälain mukaisesti ja lain luettelemat erityisen tärkeät elinympäristöt on kartoitettu ja säästetty.	Kirkkojärjestyksen 15 luvun 8a §:n mukaisesti Kouvolan seurakuntayhtymän metsiä hoidetaan metsälain (1093/1996) tavoitteiden toteuttamiseksi vahvistetun metsäsuunnitelman mukaisesti.	Ok	
13.2. Luonnonsuojelulakien ja -ohjelmien mukaiset kohteet on kartoitettu ja suojeltu tai suojelu pantu vireille.	Luonnonsuojelulain mukaiset luontotyytit on huomioitu metsäsuunnitelman laadinnassa.	Ok	
13.3. Seurakunnan metsät on sertifioitu PEFC- tai FSC-järjestelmän mukaan.	Kouvolan seurakuntayhtymän metsät on sertifioitu kansallisen PEFC-järjestelmän (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes) mukaan 31.5.2012.	Ok	

Pisteet	Selite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
13.4. Seurakunnassa toteutetaan osallistuvaa metsäsuunnittelua.	Kiinteistö- ja hautauspalvelun johtokunta ja metsänhoitoyhdistys osallistuvat metsäsuunnitteluun (2 p).	2	
13.5. Metsänhoidosta vastaavat ovat saaneet lisäkoulutusta metsänhoidon ympäristöasioista.	Ei koulutuksia.	0	
13.6. Seurakunta on vapaaehtoisesti rauhoittanut alueitaan luonnonmuistomeriksi tai luonnonsuojelualueeksi.	Ei vapaaehtoisia rauhoituskohteita.	0	
13.7. Metsissä on tehty METSO-kartoitus ja kohteita on liitetty METSO-ohjelmaan.	Ei METSO-kartoituksia.	0	
13.8. Seurakunnan metsiä on ilmoitettu WWF:n Perintömetsiksi.	Ei WWF:n Perintömetsiä.	0	
13.9. Metsiä, soita, ketoja tai vastaavia on ryhdytty ennallistamaan luonnontilaan.	Ei ennallistamisprojekteja.	0	
13.10. Seurakunta on vapaaehtoisesti siirtänyt metsien kesähakkuut lintujen pesimäajan ulkopuolelle.	Seurakuntayhtymä ei suorita kesähakkuita pesimäkaudella (5 p).	5	
13.11. Metsissä on tehty uhanalaisten lajien täydennysinventointeja.	Ei täydennysinventointeja.	0	
13.12. Otettu käyttöön erirakenteinen metsänhoito.	Ei erirakenteista metsänhoitoa.	0	

13.13. Muut toimenpiteet	Hakkuutähteitä on kerätty loppuhakkuiden yhteydessä sekä joitakin harvennuksia tehty energiapuuksi (2 p).	2	
Yhteensä	Maksimi 72	9	

14. Liikenne

Minimi	Selite	Toteutettu	Auditoijan kommentti
14.1. Seurakunnan liikenne- ja kuljetuskäytäntöjen ympäristövaikutuksista tehdään selvitys.	Tehty syyskuussa 2012.	Ok	
14.2. Seurakunnan omien ajoneuvojen energiankulutuksen seuranta ja huollot on järjestetty.	Ajopäiväkirjat ja määräaikaishuollot.	Ok	
14.3. Autoja ja muita kulkuvälineitä hankittaessa ympäristöominaisuudet ovat yksi valintakriteeri.	Hankinnoissa ympäristöominaisuudet ovat hankintakriteereinä.	Ok	
14.4. Ajoneuvoissa ja työkoneissa käytetään puhtaimpia markkinoilla olevia polttoaineita ja öljyjä.	Teboilin ja Neste Oilin tuotteet. Pienkonebenssiini.	Ok	

Pisteet	Selite	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
14.5. Seurakunnan työntekijöille on annettu taloudellisen ajotavan koulutusta.	Taloudellisen ajotavan koulutusta ei ole järjestetty.	0	
14.6. Kimppakyydit ja yhteiskuljetukset toimivat hyvin.	Kokous- ja koulutusmatkat (1 p).	1	
14.7. Seurakunta on edistänyt kävelyn, pyöräilyn ja julkisen liikenteen käyttöä työmatka- ja muussa liikkumisessa.	Liikuntapäivät ja retket (1 p). Pyörätelineet ja -olosuhteet kunnossa ja riittävät (1 p). Renkaanpotkijaiset (1 p).	3	
14.8. Toimintojen logistiikkaa on kehitetty vähemmän liikennettä vaativaksi.	Kuljetusten logistiikkaa on tehokasta (1 p).	1	
14.9. Auton vaihtaminen vähäpäästöiseen malliin.	Henkilöstöllä vähäpäästöisiä autoja.	0	
14.10. Muut toimenpiteet.	Autopesut ympäristöystävällisiä (1 p). Traktoreiden sijaan pieniä monitoimikoneita (1 p).	2	
Yhteensä	Maksimi 40	7	

YHTEENSÄ

221 pistettä